

50
Duplum

Richard Kullerkupp.

Mahatõugatud

Jumalad.

Tallinnas, 1920 a.

Ploompuu raamatukaupluse kirjastus.

Duplum

Mahaföngatud jumalad.

Richard Kullertupp.

~~17362~~

Mahatõugatud Jumalad.

Tallinnas, 1920 a.

Õloompuu raamatukaupluse kirjastus.

2.

A- 5768

15094029

J. Zimmermann'i trüft
Tallinnas, 1920.

Susdsind.

Martini oli üks neist pool-intellektuaalseist noor-
restmehist = awantüristidest, kes üksnes saa-
tusliku paratamattuse tõttu oli sunnitud anduma äri-
elule. Tal polnud mingisuguseid aardeid, rikkaid onusid,
tädišid, kes oleks võimaldanud talle juhtumusriikast elu,
reiša kõrbelišis mais, kus rändawad kaamelite kara-
waanid liivalagendikes, ehk antraktilišes ajujääs, kus uju-
wad jäämäed suujaina luigedena.

Et jalad ei suuda alati ihu neile kõrgustikkele
kanda, kuhu ronib hing, siis sai taast ainult kaupluse
õpilane, kes pidi täitma printsipaali instruksioone alati
täsmaliselt, aga hiljem „Osa“ kaubatarwitajate ühisuse
peakaupluse ärijuht.

Martini käis lihtsas riides, oli alati rahapuu-
duses, kuigi palk oli korralik. Ürielu nagu wampiir
imes ajajooksul wälja kõik noorusuhkused, ihad, igat-
sused; ta tundis end mehaanilise automaadina, mida
üksnes siis tuli korraldada, puhastada, parandada, kui mõni
masinaosa läks nii rikki, et parandus sai paratamata
wajaduseks. Nii liikus ta walastanud rõiwis päewad
läbi leti taga, kumardades kaubatarwitajaid kui Bene-
talunit ikoni, olles kuim ja amellik, kui pastori kantsli-
kõne.

Elu oli talle üks kannatuste ahel, sest ta ei
tahtnud teenida teisi. Nii kandis ta naerwa maski
taga alati tustast nägu. Sageli waldasid ta meeli os-

walised kujutlused; ta nägi, et võitis raha kaardimängul ja asutas käidawamasse tänawasse kaupluse, millist enne pole näinud linn. Kaupluse afnal istub tõmmunahkne Wulati-neiu, keerutades filmawalgeid, mis puistawad jädemeid, aga afna taga waatab rahwas murruna.

Kuid tõelik elu oli farm, ja seega olid kujutlused huljatawaks asjafefiks.

Martini läks ärist igal õhtul lähejessse söögisaali ja tellis omale õhtusöögi, istudes laua taga, kus õitjes waasis immortell. Söönud end täis, läks Läti klubbi, et mängida kaarta üks partii. Sest Martini armastas kaardimängu, kui artisti kunsti. Seal, roheline laua taga, hoides kaarta wärisewate sõrmi wahel, tundis ta täielist naudingut elust. Siin püstitas ta mõte uued kujud, unistused. Siin näis talle, et wõidab õnne.

Sageli wõttis Martini kaupluse kassast omale raha laenuks, et jeda panna tagasi palgasaamise puhul, mida ise omale maksis seitsamast kassast.

Mii weeris ta elu kaupluses teadmises, et elu on sõjateenistus, mängusaalis teadmises, et elu on mäng, aga kodus, kus laulis afna all kollane kanaarialind, kuulas jängis lamades linnu laulu. Kuid lind laulis: „Tule, wõta mind! Ma olen kuldlind! Wõta mind! Wõta mind!”

Kuid seal tuli sündmus, mis ähwardas tuua ta ellu saatusliku pöörangu.

* * *

Too oli nädal aega enne rewideerimist, kui Martini lasseeris abikauplusest sisse juurema summa raha, mis oli saada antud kaupade eest. Waikses mõteluses

Sammus ta, sassaaniist portfell taenas, peakaupluse poole, hõõweldades kalossidega trotuaaride klamiatuure.

Oli üks neist uswastest, humpjast sügispäiwist, mil kõrgus udunes kollasena, mil kirikuristide kuldsed nõelad olid sümmeetriliselt ridastatud ärklite kohal kaotanud oma hiilge.

Martini juubus üle platsi, mille keskelt kinnisel postamendil püsis Bitter I, käes mõet, millega raiunud enese mälestuse igaweseks oma ümber kihisewate halpide lorettide, häbemata kokotide ja halpide teigarite rindu, kes ruttasid sipelgaina üksteisest läbi, plagistades kõrgete saapakontsadega.

Martini astus edasi. Miiskus torfus läbi palitu koi- ja nõõpaukude oma jäisid orad. Seal laulis kuldbne lind ta ajudes:

„Mis siis, kui lähets ja katsuks õnne? Wahest wõidad! Wõidad korraga nii suure summa, kui teewad kofku kaotused? Tule, wõida, püüa mind!“

Martini tundis, kuis lüffkas kellegi nägemata käsi teda õlast Läti klubi poole. Ta püüdis wastu panna, kaheldes enese wõidus ja kaotuses kui Hamlet. Kuid ei suutnud.

Nägemata käsi lüffkas teda püüdma kuldsel lindu. Sadama hakkas.

Wihma langes paginal pärlitena, pärlmutriwadena. Wilwed kõrguses ujusid jääpankadena, külmad ja kanged sinkjas jões, mis tänawa kanaanide peal. Sinna-tänna tekkisid loikudest otsekui lakeeritud rihmad, mis hiilgasid peeglitena. Seal-teal süttisid kauplusafnail tulufesed, sootulukestena kumades wihmadega tolmas kauguses.

Martini peatas ühe räästa all; wihm langes ja laulis, kuldlinnuke laulis:

„Wahest saad täna õnne, wahest püüad täna mind,

kulblinnuteji? Ma olen nii ilus, kui weetlikum wefi näff, ma olen nii kallis, kui kõige kallim aare. Wõt-mind, wõta mind, ma olen kulblind!”

Martini ruttas edasi, närides wunsiotse, kõwer kui süüalune. Ruttas edasi kess paraseelsete tänawate wõrku. Seal kumas walgustud apteegi aknal kaks punase wedelikuga täidetud muna, otsekui kaks hiigla-karikat täis werd. Seal ruttas mõni üfsik jõena tulwawas inimurrus, pea kohal keerutlew wihmarari kui tiibu laotaw wihane kofkas.

Martini seisatas. Ta arwas kuulwat nagu laugelt kuldsje linnu laulu, kuldsje linnu meelitust, luitutamist, willerdamist. Määratul ponnitusel püüdis end rahustada, ebalus südames, et kaotab nagu alati. Kuid uuesti laulis walzettis kulblind, laulis weetlikult, wõluwalt, waikfelt puhu, waljult puhu:

„Tule, tule wõta mind, ma olen kulblind! Muidu lendan, muidu kaon! Wõta mind, wõta mind! Ma olen kulblind!”

Martini astus üle täuawa. Laks siis läbi ühe kwise ärkli wõlwiialuse hoowi, mis piiratud neljast perpendikulaarsest seinast. Mõned walgustud aknad heitfid kollast kuma hoowi kivistikule. Ta awas ulse, jõudes kotta; kuulis, kuis laulis lind:

„Tule, wõta mind! Tule!”

* * *

Doujas toas roheliše lana taga, kus harilikult istusid Martini parinäärid, ei olnud kedagi. Ta lähenes seepärast teistele laudadele, kus oli häärt täies hoos. Raartide siledad lehjed, mida püüdsid kuni wärijewad sõrmed, lendlesid wilinal roheliše kalawi kohal neid püüdwaissje kätessje, nagu rohelišes murul linnud

pesadesse. Kõik taotlejad võita. Mäng puhkes seal-
teal kui põlema lööv tulease lämmatavas hasarti
atmosfääris.

Martini seiras hoolega mängijaid. Mäng oli
ahvatav, weetlik. Nagu särke fargas teistest mängi-
jast ta südamesse. Mäng läks kord-korralt wilkamaks.
Siin oli ta jälle kodus, siin, kus peegeldus mängijate
nägu del seitse pattu kõigis kombinatsioonides.

Lind laulis:

„Wõta mind, püüa mind, ma olen fulblind!”

Martini istus wiis minutit hiljem kaardilauas,
olles weendunud, et wõidab, — oli awaldanud teiste män-
gijate pinew tähelepanewus, ärewus, wõidu ihke magni-
feerivat mõju. Lind laulis talle, et matemaatika
töötab wõitu, ja nii ei suutnud ta säilitada wastu-
panewust.

Tal oli kolm kaasmängijat.

Üks oli neist neurasteenilise, irwelise näoga,
punnis filmade ja pikkade wurruotstega kui wäht. See
oli äge ja wilgas liikuwuses.

Teine oli liikumata, istudes tardumult toolil kui
kuju sarkofaagil, nagu külm, rahulik, kui latakas jeda
raudne näokate.

Kolmas oli antropomorfiline olend, kollase, jal-
peetri-karwa näoga, ennem inimese wari, kui tõelik inime.

Martinil ei õnnestanud: ta ladus üfslugu saf-
jaanist portfelliist, mida pideles põlwil, rahapaberifi
lauale. Ta filmis süttisid ikka firewamad tulukejed
ja ta mängis kui unes, kui mingis mängu seliisiumis.

Nende ümber kogunesid pealtwaatajad, kellede
wõru tõmbus kord-korralt ikka koomale mängijate üm-
ber. Tuba täitis hiigla-konnakarbi sumin, kohin.
Kaardid farglesid nagu ehmunud, nagu süüdlased.

Kord-korra! said nährwilikumaks mängijad, kellede mäng muutus ikka kiivamaks.

Antropomorfilise lõug wabises ikka enam, ikka enam.

Neurasteeniline jäeldas punnis filmi.

Ninult kolmas istus raidkujuna, külm ja raudne kui saatus, kuna rahakubi ta ees kaswis.

Kuldne lind aga laulis kujukil:

„Tule, wõta mind! Ma olen kuldlinn!“

Martini kaotas. Ta pahandas kuldse linnu üle. Kuid mis aitas paheksumine? Ah, oleksid tal olnud amuletid halwa vastu, õnne talismanid!

Ta tordas ükslugu:

„Mul ei wea.“

Wõitja aga:

„Mul ei ole sugugi head kaardid.“

Martini wõttis mängu uuesti vastu. Weemu! tekkis ta juunurka. Sädeles ta filmade emaal. Kuid kaotus tuli kaotuse peale. Portfell fergenes põlwil.

Nüüd mängu seisma jätta, kus ta kaotanud 60,000 marka, oleks hullus. Tal oli veel portfellis 90,000 marka.

Mäng läks oheldamata hoos. Tuba oli kitsunud. Mängijate näolt kadus veri, sooned paisusid otsaesistel, meelekohtadel. Tuli tung panna kaalule kõik, hea õnne peale. Saatus pidi otsustama. Mis on elu, kui mitte mäng hea õnne peale?

Reg-ajalt kuulduš küsimus:

„Kas weel?“

Wastus:

„Andke üks!“

Oh!

„Mitab!“

Martini nägu lahwtas kord-korra! Ta juu-

nurgad tõmbusid kokku kord-korralt. Ta põsed löid alul punalaiguliseks, siis muutus nagu punaseks kui verega üle kallatud. Silmad löid metallist jädemeid.

Maatajate reas kuuldus sohin. Siis waitis köit.

Martini pani mängule viimse summa, filmis hirmuäike.

Saanud kaardid, kahtles, kas võtta veel. Silmapilk oli saatuslik. Ütles:

„Andke!“

Järgmisel filmopilgul longesid ta käed kaartidega lauale, rasked kui haamrid.

Martini tundis nagu rivas, kes korraga kehvunud. Siis kargas laua tagant, nähes, kuis võitja külma rahuga raha oma poole tõmbas, naerdes lähinal.

Martini juubus majast; võitja naer helises ta kõrvas ahelate kõlpana.

Ei laulnud kuuldud.

* * *

Martini peatas ukseel. Kaugel, mustavärv häämaruses kumastid kahvunud kaastituled kui valgeise särpidesse mähitud pead. Wihm aga sahises, vihm aga pahises. Sõitis mõni üksik voorimees. Siis jälle vihma sahin, rentslite sohin.

Martini astus edasi. Ta taha jäi nagu painajalik uni. Ta tuius kui joobnud; ta otsaesine löömas löffena.

Häämarus kattis linna musta lokaga, mille seas lateernate kiirelised punktid, kalliskivid. Kauguses kudasid mustawa öö ämblikud võrte.

Rõik oli otias! Dan ei naeratanud talle vastu. Kuldne lind ei langenud püünisesse. Teda ootab karistus kui roimari. Ei ole miski, mis võiks olema-

taks teha ta süübi. Ta on end määrinud, oma elu rikkunud. Kust võtta tal 150,000 marka?

Martini astus edasi kui somnambulismis. Ta tundis tina peas, ajusäsi asemel. Tas tees kui musta wee hallikas, milles walutaw hing. Ta nägi juba oma warjus dedektiv'i, kes walwab, et ta ei põgeneks.

Mh see öö, see ahastusliku öö must turbus!

Kas ei ole ühtki eksjutooriumi? Kas ei ole inimest, kes ta päästaks?

Taamaale kaduwate tänowate laternad wenisid kui faks hõbeahelat, kettides maju. Laternate kohal näisid märjad ainalaasid kui filmad pisarais. Kõik oli nii kurb, kõik oli nii hale!

Martini tundis wiha Kõikivõiwa vastu. Ta tundis end marionetiks nukuteatris, saatuse tantšitada fuldlinnu muusika saatel.

Ta on kõlwatu, waras. Ta on üks langenud leht jes puus, mida kutsutakse inimkonnaks.

Martini jõudis koju, kui linn nagu must märg luige tõstis oma pealt öötiiva. Talle näis, et ta poeb maija kui uis auku. Ta astus tuppa, fuhu oli jäänud hommikul maha lame äripäewa optimism, ja wõttis kirjutuslaua sahtlist rewolvri.

Martini tõstis rewolvri üles ja waatles ning nuusutas. Rewolwer oli ta käes kui külm lill, mis lõhnab surmaga.

Kas ei ole kõik, mis elus head, kõifumas mädanööril rippuwal fligel kahe kuristiku wahel, milledest üks joowastus, teine — surm?

* * *

Martini ei tapnud end; ta armastas liig palju elu. Ta oli isegi ööse maganud. Hommikul ärkas

röömsana, mingi salajase lootusega. Karastawa külma weega pesi ta enesest kõik halwad mõtted, kartused.

Kollane lind ta sängi kohal laulis jälle kõik loo-
used ärkwele.

Martini astus põhjuwal südamel äri poole. Vihm oli üle: päike naeris jälle läbi kuldsete pilwe-
juuste. Trotuaarid olid kui matist kullast, mille üle
päikese kiired kui kuldkeeled üle kandsilaua. Vinn laulis
kui joobnud päikeseft ja elust ühes weowanrite ahelate
mürinaga, hobustekapjade plaginaga. Majade prill-
aknad läikisid, heites jädemeid.

Martini astus kauplusse. Talle näis, nagu teak-
sid kaasteenijad ta süüdi. Kassadaami silmad nagu
mustad kaanid püüdsid kõik warjamise taft wälja
imeda. Kuid mõistis pea, et see oli ettekujutus.
Kõik kartus haihtus.

Kas sai ta eila raha? küsis kassadaam.

Ah ja, wastas Martini, jeks lahkus ta küll kas-
sast, kuid trehwas tutawaga ja unustas. Läheb täna.

Minus mure oli, et tullakse täna rewideerima,
nagu oli teada antud. Siis oleks kõik plaanid ja
päästewatfusused otsas ja ta peaks istuma raudristi-
futeaga akende taga. Kuid rewident tuli tawalikult
wast nädal aega peale teadaannet. Oli weel mõni
päew aega.

Siiski waatis iga hetk uksele, täis kartust, et lä-
heneb saatuslik moment. Lõuneni läks kõik hästi.

Peale lõunat ei läinud ärrri. Lebas kodus Türgi
tiiwanil, kuulates kanaarialinnu laulu. Kulblinnuke
laulis puuris, mis rippus laes, omi ilusamaid laule:

„... Tola oled, kui nii ei tee... Siin on juule
toiminguplaan: Wiid õhtul kassasse tühja portifelli, pan-
nes sinna kõikide nähes, öeldes, et täna ei jõua lugeda

enam, äri waja pauna kinni. Sa oled ju ärijuht. Sul ju wõtmed. Kuula mind!

Õhtul, mõni tund peale äri kinnipanekut, lähed tagasi. Uivad uksed, lähed sisse, murrad lukud, kuigi sul wõtmed. Wõtad portfelli ja kõik muu raha kassast, astud wälja, paned murtud luku moe pärast ette. See on kõik... Keegi ei wõi arvata, et sina seda teinud... Sa wõid seda teha ka ööse, kuid parem õhtu. Sa wõisid ju midagi äri unustada... Järgmisel päewal teab kogu linn, et käinud rööwliid kaubatarwitajate ühifuse „Dsa“ peakaupluses...“

Nii laulis kuldlind.

Martinile ütles mõistus, et see ainus tee ta pääsmiseks. Kuid õigustunne ta südames küsis linnult:

„On see õige?“

Kuldlinnuke laulis:

„See, mis teed, ei ole kuritöö, see on karistus tehtud kuritöö eest, mida tegid, kui olid wahaks joowastuse, ihke käte wahel, pidades joowastuse üle printsiipide, üle kohustuste. Kuid kaotus näitas, et kohustus on üle joowastuse. On see kuritöö, kui enese pääsmiseks teed nagu warastaksid, sest warguse akt on ju möödas, nagu joowastuseki?... Ja kas ei karju inimkond: Päästa hukkunuid! Kui sa end ei päästa, oleks see su hukkumine, isetapmine, eks? Seda inimkond ei luba... Nüüd karistab ta sind möödanenud joowastuse akti eest, öeldes: „Mine ja tee, nagu warastaksid!“ Eest ausal inimesel teha, et ta warastas, on raskem kui roimariil tappa. Aga ometi on fakt, et kui teha nagu warastaksid, siis ei ole see kangeltski wargus, mis läib karistuse alla.“

Martini kuulas, kuulas. Mõte, teha nii, kuus laulis kuldlinnuke, jäi ta pähe kui kiil. Ja kas wõisid

aferist teinuti, olles aegjargu egoismi k      , kaaludes roima roimalise aegjargu juriidilisest seisukohast?

D    l s  ndis kaubatarvitajate   hisuse „Dja“ wakaupluses murdwargus.

* * *

Martini teenib praegu edasi endises   ris, p  h  ks l  ti taga k  i   m  lestused sest   nnetuist summast nagi higi ot  aest, raputades ot  kui uulitsapr  gi saapail k  i   julma    kujutlused, mil ta elas l  bi enam kannatust, alandust ja waewa kui k  mne aasta wangi-p  lw: jooksul   ks wang eales. Minewit n  is talle kui haud mis ei anna w  lja forjuseid.

Martini ot  ustas oma endiste tegude musta seina uute heade tegude pintsliga puhtaks w  rvida. Ta ei l  i kunagi enam L  ti klubis; ei awatle teda enam kuldlinnu willerdus: ta lasi linnu puurist lendu, teadmises, et tal pole   nne, laulgu tuhat kuldlinnu w  ljas teistele.

=====

Salapärane roim.

Sns miski weetlikumat, wõluwamat, paeluwanat, kui näha, kuis walge suwe kestes, mis pikk kui üks päew, mis täis meeli leewendawaid arome, näha, kuis ema Loodus toidab elu?

Sns miski weetlikumat, wõluwamat, paeluwanat, kui näha, kuis külwajast heidetud seeme hakkab tärkama, kuis lõowad kardu leheringid, kuis painuwad taimed, kuis pakatawad pungad, kuis kiikwel oksad täis marjakobaraid?

Uga kui jaabub julm sügis, kui tulewad külmad, luituwad põllud, kui piitsutab puist wilja maha raju kabe käsi, kui sügisene Maruhuligaan ühe puhumisega kustutab hiliskillede wärwilised bengaalid, asub hinge mannetu wiha selle möödapääsematu, halastamatu Rõikiwõiwa vastu.

Üksnes seega wõiks selgitella kohutawat roima, millest kõneldi hulk aega teatud ringkonnis, käsi juu juures. Sellest waikis ajakirjandus kui nägal koer, kellele pistetud lõuge wõhele tükk werist liha; sest asjale wäga lähesed inimesed, konserwatiivsete kirjastusühisuste aktsionäärid, olid difteerinud ajakirjanikele ette waimimist.

Nimelt tappis ühe tuntud ärimehe tütar ära ämmaemanda, lüües talle kübarnõelaga lugemata arvul pisteid rindu.

Daam tunnistas enese kohtus süüdlaseks. Mustas riides, nagu kahvatu kui lumi, silmad — smaragdide mandlite wormis, näis ta kohtunikkude ees kui mustal warrel kõikuva wesiroomi peegeldus jões. Kuid kõige selle nukra kätte all peitus karme, elaw, leekiw tempament.

Daam ei öelnud muud kui:

„Ma tapjin ära ämmaemanda, et päästa tuhat elu“.

Ta lahkus kohtusaalist süüdlasena. Ta saladus kirjastus üksnes siis, kui ta juure wangimajja ilmus sõbranna, niisama noor kui roimar, kellele awalbus Johanna.

* * *

Lapsena Johanna armastas nukufesi. Ta kujutles omale ette, et ta on ema, ja et on nukufestel hing, mis lendab nägematuna õhulistel tiibadel, silmad, mis näewad, kõrwad, mis kuulewad. Siis hellatles ja süleldas ta neid, nulle toites wiiekopika juurusest kausikesest, magama uinutades paberõsitarbi juurustes hällides.

Laste armastuse, mida päris Johanna siit peale, saawutas oma täiuse, kui ta sai kahekümne aastaseks tundeaks, impulsiwõfets naisterahwaks.

Johanna nägi naisterahwas, emas, kes kannab ettemaatliful liigutusel, raskel sammul finnaist sugu kui õrneimat nõu, kus peitus olemise saladus, pühaimat, weeliskuinimat olendit, kes wiib wätjaspool ilmanustusi puhjas karikas peituwa elu pühiseind armu-

lauale. Ta nägi emas uut päewa, aastat, uuesti ülesärkawat femadet.

Elu ei tahtnud, et täitussid Johanna unistused: weel kahekümmewiie aastajena ei olnud tas ärkanud naisterahwas; ta oli weel wanemate lemmik ja ta kaldus moraalsesse idealismi.

Kuid siis sai tuttawaks meesterahwaga, tüübilise ajakohase boheemkonna esitajaga, kes oli noor, ilus ja kuum kui metsik täkk. Neiu awaldas talle oma laste ihte, armastuse; noormees awaldas, et tas needsamad kalduwused.

Mad sõitis suwel Soome ühes neiu wanematega. Ühel päewal, wiibides Saima kaldal, awaldas noormees oma armastuse.

Gemal hullerdasid lained; wesi näis walgusewarjundites kui kollase, sinise, lilla siidilõngaga labitikitud tangas. Wenisid põhja õhtu warjud. Rahwatus taewawõlwis huljusid pilwed sinkjaina suitsuwinedena.

Saima woogude sinise atlase sahina saatel joo- busid hinged. Armastajad andusid üksteisele fogu oma nooruse wärskusega. Esiagiste instinktide marud panid wabiseema nende organisme, kõik kiud wibreerisid nende lehis.

Noormees heitis seemne kui külwaja.

Bea tundis Johanna, et oli lehestunud ta unis- tus. Ta landis jesi päewast peale keha kui kullast peekrit, mis täitunud kallima wiinaga. Ta mõitles õnd- jusharda tundega eelolewa Madonna õnne peale.

Ah, tas pidi ju ärkama uus inime kui Adam Paradiisis! Inime, kes saab wast siis inimejeks, kui tema saab wanaks! Inime, kes siis hakkab armas- tama esimehe armastusega, kui tas on kustunud kõik armastuslilled! Inime, kes siis hakkab elu roosiaia

noppima õitswaid õisi, kui need talle narwastanud!
Inime, kes astub siis üle kunnise ellu, kui astub tema
haua äärele!

Kuid nagu iga lootuse taga seisab kahtlus, nii
peitub igas rõõmus kannatusseeme. Miks pidi ta
warjama teiste eest oma uue elu õnne? Miks oma
suhet nooremehega? . . . Mis siis, kui ta kõneleb ära
oma kallikesele, sest ihkas ka tema, et heidetud seeme
hakkab kandma weetliku wilja?

Elu sunnib meid wendumusele, et ühe tilga õnne
eest, mis annab, wõtab tasuks täie karika pisaraid, sü-
damewerd, hingepiina.

Johanna kõneles ära kallimale, mis tal oodata.
Nagu langewad ferged riided õnne filmepiktel, et pal-
jastada halasti tõde, nii langesid nüüd kõik lootused:
noormees tõendas awalikult, et ta teda seega ainult
tahtnud wõita, kui awaldas lapse ihke. Si muud mi-
dagi tagamõtet, sest elu pea printsiip on: elagu elu!

Johanna kuulas noortmeest, kes kõneles wahuta-
wal suul kui muiste riitor. Nooremehe sõnad kui
piitsad löid ta näo punalaiguliseks. Mida wähem
naisterahwas meesterahwaid tunneb, seda enam neid
mõistab. Tas närtisid kõik lootuskilled, sest puudusid
kõikingu kohustusahelad, mis oleksid needinud noore-
mehe ta külge. Ta oli talle mahawisatawaks pa-
berosjiks!

Mis peab ta tegema nüüd? Eks ole ole-
mas weel mingi ühiskondline arwamine? Oleks ta
olnud lihtne naisterahwas, näituseks: toatüdruk, kõögi-
tüdruk, siis . . . siis oleks teine asi. Aga tema oli
lugupeetud prowintsianna, ta wanemaid oli oma seisu-
kohalt, ta isa oli linnawolinik. See oleks häbiks foku fo-
danlusele. Jha wõib püsida troonil üksnes barbaaride

maal. Nüüd öelgu mitte tundmus ja instinkt, waid ka mõistus, mis teha?

Koormees andis siingi talle wõtme:

„Lase teha abort.“

„Mis on abort?“ küüis Johanna.

„Abinõu, mis wõib hoida kõrwale lapse ilmale-
fündi. Lähed ämmaemanda juure ja lased teha aborti.
Mina katan kulud“.

Johanna hammustas huult; ta ei teadnud midagi julmemat, häbematumat kui see. Ah, põrmu oleks ta tallanud petise arlekiini selja, kel puudusid igasugused filantroopised tundmused!

Johanna mõisris, et neist, kel pole kahes ihus üks hing, ei saa kunagi paar. Ta lahkus kallima juurest. Teel tuli tal imeilf sõna meele, mida oli kuulnud esimene kord. Ta tahtis seda hüljata kui kõlbmata juustekammi, kuid ei suutnud: see nägis wiimjena abinõuna.

Seal filmas ämmamoori nimetahwikese. Astus umbes sisse. Dotetoas, kus olid uste ees pakiud portjäärid, olid mitmed näopidi tuntud, lugupeetud, väga wiljel-
dud naisterahwad. Kui tuli järg tema kätte, astus tuppä, kus wõttis teda wastu suur, fondine naisterah-
was, kel walge riie üle kui habemenajajal.

Üleni punastades kõneles Johanna talle kõif.

See ei ole midagi, trööstis ämmaemand. Last wõib kõrwaldada, kui ta ei ole seda endas kannud üle nelja kuu. Ta juures kätä väga lugupeetud prouad ja daamid. Ta olla väga wilunud; ta teha juba paarikümne aastat jarnaseid „eksperimenta“.

„Kuid miks käiwad prouad siin?“ imetles Johanna naiiwilt.

„Seepärast“, seletas ämmaemand, „et nad ei

taha olla abielutallis lehmadeks, kel ülesandeks — sünnitamine“.

Johanna lahkus ämmaemanda juurest tülkudes. Siis seda otsisid need wiljeldud, lugupeetud naisterahwad ämmaemanda juures! Ja nüüd oli ka tema üks neist! Kuis oli ta langenud! Ei, ta ei tee kunagi niimoodi. Ta teeb nii, kuis nõuab looduseeadus.

Kulusid päewad. Raks ja pool kuud möödanes. Iga päewaga laihutus Johanna murest ja furbusest. Teda waewas teadmine: Mis siis, kui tuleb ilmsiks? Siis öeldakse ta peale näidates: „Nagu Rooma patriitjia daamid hullunesid tallipoistest, nii ka jee!“

Ühel päewal ütles wanemaile, et sõidab mõneks päewaks oma sõbranna juure maale, kuid läks ämmaemanda juure.

Ämmaemand andis talle ulualust kolmeks päewaks, mille festes tehti abort.

Kolmandal päewal, enne kui Johanna lahkus, palus omale näidata seda, kelles oli hukkunud ta unistus, ematunne. Nähes werist tombusest, ärkas tas Rebekka, Lea. Tubeduse wärin waldas ta ihu, wiha ämmaemanda wastu tundes.

Nii nagu seda olendikest, oli ta hukkanud aastate festes sadandeid, tuhandeid!

Wähemalt tõendas ämmaemand seda.

Johanna nägi ämmaemandas kiskjat looma, pantrit, kes kiskub lapsi emade käte wahelt, nägi kotkast, kes purustab raudse nokaga wäljaaudumata munasid, nägi wäärjumalaid — moraali, etiketi, ühiskondlist armamist, kellele ta ohwerdanud oma lapse. Ja ei ole seadust, mis teda karistaks!

Wähemalt ei teadnud Johanna olemat niisugust seadust.

Johanna hing põles vihas kui tules lõõman
saar. Ta teadis, et see, kes tapab, heidetakse wangi.
Ta teadis, et see, kes warastab, saab karistatud.
Kuid see tappis süstemaatiliselt, tappis neid, kes olid
kõige süütumad, puhtaimad, tappis, walades kihwti
eluseemne peale, mis ei olnud weel jõudnud ajada
juuri, et kasvada sirgeks, wiljakandwaks puuks!

Siis wõttis Johanna eriomase wiledusega kü-
barndela, mida omas käes pideles, et seda pista kübarasse,
kuid pistis ämmaemanda südamesse ... weel ja weel...
kui see ju lamas maas ...

Maskeerunud Muusa.

Muulen veel Teie huulte werise nartsiisi ettehi-
det, *moderato tempo*, *p. pianissimo* toonis
Miks waatan ma kunsti peale läbi elu prismie
miks mitte ümberpöördukt, nagu Teie?

Läkitades Teile jelle kirjja, nagu Publius Ovidius
Naso herosdest Leander Herole, tahan Teile selgitella
need põhjused. Diei ei ole see kiri, waid romaan-mi-
niatüür mu esimesest armastusest. Veel öigem: frag-
ment mu esimesest armastus-romaanist.

* * *

Ma pühendasin enese aastate eest klassikalisele
filoloogiale, olles omaist kohast arkäoloog. Ma süüwi-
sin mütoloogiasse kui Hölderlini Hyperion. Öp-
pides tundma peale Cicero kõnede, Aristotelese traktaatide
ja Epikteti isikliste huwide mõjul Ovidi heltsameetreid,
Euripidi tragöödiaid, Plautuse naljamänge, Plato krii-
tilisi dialooge, Titus Liviuse ajalugu, hakkasid mulle
wiirastuma sageli faunid sõrgjalgsed, iharad satüürid,
nümfid, menaadid, Herkules, Adonis, Venus ja luge-
mata hulk teisi muinuskangelasi ja jumalusi.

Ma hakkasin armastama antiik kunsti.

Tahtes Teile tõendada näitlikumalt oma kiindumust
kõigisse ülalpool mainitusse, mul tarwitseb ainult ni-
metada, et olin ehitanud tol ajal oma üliõpilaspõlwe

pööningskaubri muinussaaegu meeletawate embleemide ja eheteaga. Nii olid kirjutuslaual jamaamaturiiulil: miniatüürne portilaanist Afrodite, brongsiist Hermes ja marsipaanist Bacchus (mille olin ostanud alaforraal ajetsewast-pagar-kauplustest, mille omanik oli suur marsipaan-taidur). Seintel aga rippsesid miski pildid, millede ained väga iseloomulikad mu tolleagele waatele, — nii kujutles üks Delost, mille kalbal topaaswoolul liuglewad paadid suurte kolmekandiste Ladina purjede all.

Päiwiti weetsin omas „atriumis“, lugedes Aristotelele traktaate, aga õhtuti wiibisin lahe tuttawa kurjika juures, kes walmistasid end kooliõpetajanna ekaamile. Oles õkised, kellegi warandusliku taluniku tütrede, nad olid ilusad kui lilled nende waajibes, kandes riideid, mis Wahemere wõi Himalaja mägede karwa. Ent nende tubade sisustus oli nende ilule raamiks kuldseis. Ma pidelesin neid kõrgemaks olewaks, kes heidetud maise elu tolmule ainult saatusliku paratamatuse tõttu.

Kirjutades neid ridu, sulab weel praegu mu südamewaha üksnes selle mälestustüünla loitwas walguises. Kuis olid nad armastuwad! Kuis rõõmustelesin neid nähes enam kui Phöbus Apollo Krösöse kulla üle!

Esimene, Karoline, jarnales marmorist raiutud Venusele. Ta kulmude kuldsete wibude all olewad safiirilmad olid täis Ladina melankooliat. Ta õlgadele langesid kumbagil pool luigekaela pakiude palmikute rängad hõbeketid. Ta walgele otsaesisele langes kurbuse warjund, aga ta hääles helises müütilise Wanemuise kandli heli. Ta liigutused olid eeterlised, klassikalised, ja ta oli jarnane õiele, mis puhkenud lahti ookeani sügawikus. Ta näis kui luule, kui Muusa Helikonist, kauge ja saamatu kui komeet taewaawaruises.

Zeine, Boula, oli sarnane Aurorale. Ta peab ehtiüd ruskawate juuste hüatšindid. Ta filmis sulasid ühte kiirelised ripsed taewasina, kus jähwel wälguud kuld ed. Ta purpursed huuled hammaste sädelusega äitšesid walgel filmnäol sillena täis kastepärleid. Mäti lõbus, pealetük-
 tim, poisilik, ta oli kui lebastunud koit, Aurora, kui proosa.

Algul lähendasid mind nendega ainult lihtsõbra-
 lised suhted. Siis tundsin kiindumust Karolineesse. Ta oli mulle meeliam Boulasti tol põhjusel, et ta proosolisis kirjutatusis püüdis jäljenda Cicero wõi Titus Li-
 wiusse kirjutusstiili. Kuid kõige weelikum oli wõrdluste sarm, kui ma õekste jelsis lõunastasin wõi õhtustasin kusagil; siis wõrdles Karoline leiba Athena pagarite laiaga, kohwi Persia pomerantšiga, juhkurt Karofi mandlitega wõi ploomidega, mis kaswanud Damasku-
 ses, aga mu paberossi suitsu Süüria wiiruki lõhnaga. Aga kui lohkufime, ütles ta kui kanagi hellenlane:
 „Amfilohese rüht kaitsku teid!“

Kui kulus aeg, kuni tulin äratundmisele, et oli Karoline wõitnud mu südame kui lord nümsid Hertule-
 felt Hilose. Too sündis suwel, kui küllastasin õekšeid nende wanemate juures maal nädal aega.

Jäädess suwets üffinda linna keewa katla, katla, kus me olemine walulikus eneseleemisess ära aurab, tundsin äkki kummalist igatsust põgeneoa kaugele neist lugematuist tänawast, mis lõitawad üksteist läbi rist-
 kroawidena, forstnaekelust, mille ümber keitwad suitsu-
 lindid filmuseid kui pösmisnõõrid, majarankadest, millede hallid müürid keitwad inimeste nägudele musti mu-
 rewarje. Tundsin piirita igatsust minna loodusse, mis toidab rohte, elajaid ja me mõtteid, loodusse, kus õitswate lillede, mähawate metšade, lofsuwate järwede

ja päid tõstivate mägede lõhn oleks balsamiks mu hinge põlewaile haamule.

Kes lõi need haamad? Need verised südamehaamad?

Ma jõitsin maale, et saada selgusele. See oli täieline pagemine linnast, kus juures tundsin ükslugu oma taga surma raudseid põlvi.

Maal weetsin mõlemiga nädalpäewad. Rõndisime jageli metsas, sattudes emantsipeeritud meelesõllu, tuulates looduse muusikat, — kuis sumisesid meelased ja lilled, lauldes unelaulu loodusele, laulu, mis äratab ärkwele kõik uinuwad tunded. Wõi jookslenime angerwastades, ristheinas, kurehernes, kuna rohi sahises jalge all kui lained, kuna ossad prahusid jalge all kui tuuseokiad tules. Wõi waatsime, kuis läbi lehestiku langevad päikselapid kui puu alt pagenuid walguse jäljed; kuis uinuwid puie ladwad weealustena merikaswudena, surnud tardumusse; kuis põesait tõusew ehmunud lind otsesui nägemata täsil pühkis tolmu taewa siniselt jajaansilt; kuis rohi nagu filmnähes kaswas; kuis rohelistel murul liblikad oma lugemata wärisemate tiiwatulukeste sädelusega rühmas liugusid edasi läbipaistwana õhulisena wenena.

Oh, tüdinud kõigist, kuulasime uuesti, kui helisesid tullerkupukuljused kullahalinal, maikellused hobehalinal, helisesid, kõlisesid õrnemalt kui lillede õrnad lõhnad.

Oh, jageli, kui tuhmjate loffidega walge õhtu lastus tahwatu päewa huulile, waatsin kuis istusid õksed murul kui tats lille, mis külwatud looduse aida, rammusasse mulda, kui tats metsa najaadi, kui tats unist nümfi, kellede põsil õitswate lillede lõendam puna, kellede näod wärwis punaseks loode walgus, mis kallas brongsi puude ja põesaste rohelistele siidile.

Kuis ihtasin siis Karolinet! Kuis juua rohtude, lilled, puie lõhna taht tahtsin! Kuis ühendada teda oma ihu värinaga ihailesin! Kuis ihtasin juua ta punasjuult armastuse joomastavad ekstrakti!

Kuid ei saanud ligineda talle; Boula jälgis teda iga! pool. Seepärast kurtisin õhtuti ükjinda roosakas-safraani-karwa taewa all, kus hõljusid üksikud pilwed kui õhulised tiivad, millede tagant waatasid wälja wirwetawad tähed. Kurtisin warjudele, mis tõusid päikseloodel puude tagant sammetsuubis preestritena, kes tahtsid anda päewale wiimast terwitust. Kurtisin taewale, kuhu tõusis öö tuhandetähelises rüüs. Kurtisin ja igatsefin.

Kui lahkusin maalt, omasin teadmise, et Karoline oli saanud päikeseks mu uduses elus. Mu eluproosa muutus seist saadik helisewaks eepojeks, täis lüürilist õrnust, eepilist ilu. Hoidsin armastatule oma unistuste kroonid ja mu meel sulas teda jälle liinas nähes jääna ta palge kuldsete kiirte all. Ah, mu hing püüdis ta poole kui wiirikisuits jumala poole! Ma oleks tahtnud tunda jalge küljes Merkuriusse tiibu, et ta juure kihutada üle kõikide surmakuristikude, üle saatuslike kõrgustikkude.

Kuid lootused teda saada uppusid kõik legionääradena leifi põhjatuid täideminemattuse soid. Kui sirinse Paani eest kaugenes ta minust. Ta taandus must neitsilise tagasihoidlikkusega, waadates mu peale külmal sfinksi ilmel. Kuid seda euam teda ihtasin. Wida kaugem siht, seda enam ta juure püüame, on tuntud elutõde. Aga Karoline oli mulle kaugel kui rändajale Kalilea madalikus Capitoliumi kõrgustik.

Mind hakkas armastama Boula. Ma mõistsin seda lohe. Ma mõistsin seda ta wähesõnasuses, lugesin ta näojoonist, loqu ta naiselik-poisilikust sensibiliteedist.

Tundsin end ta armastusest rüüvetatuks; nii vastu-meelseks sai ta mulle sest saadik, kui märkasin seda. Ei iial wõi lahkneda sellele, kellele mu pilk saanud enamaks kui tuhat päikese kiirt. Ei iial wõi ma ihalda seda, kelle oled mu vastu täis jalaligi lubadusi, andumusi, pakkumusi. Ei iial wõi tahta seda.

Ma ei tea, kui kaua mu sõprus nende olenditega oleks wõinud jatkuda, kui poleks tulnud juhtumus, mis tõi saatusliku pöörangu mu armastuses. Sügisel oli linnas miski heategevaks otstarwets maskeraad, kuhu tõttas fogu kohalik intelligents. Soowides õestestega seal trehwuda, asetasin enese Rooma sõdalase mundri: selga purpurse tuunika, jalga sandaalid, pähe kiwri, kätte sõjakirwe. Nii maskeerunud, olin kui walguise jumala Helios-Mitra maine käskjalg.

Jõudsin pidule, saatuslikule pidule, mis täis fantastilisi muljeid.

Mäletan:

Orkester keewana katlana kohises, kihises, wihi- ses, kus wulises muusika ahastuslikult nutwana, hoi- guwana, paluwana hõbehallitana, mille sekka kontra- pass jumal parmuna teist jääskede kihinat. Kristallist kroonlühtrite all, mis kui lakke riputatud kroonid täis jädelemaid kolliskivi-küünlaid, jookslesid, käisid, weeresid, hüppasid, kükitasid arletiinid, kandes panjeere, pierrot, nutterw puuderduid maski taga, floun, põristes gonge, Thalia, heinaküün, Ceres, korstnapühlija, westki, her- rad mustis sabakuubis, daamid ballikleitudes otsetui sahisewad sisalikud. Peegliid aga ümber saali peegel- dasid pidulisi, jädelemaid kroonlühtrid-kroone, orkestrante ühes kapellmeistriga, kes wehks käsi metsikul hool, ra- putades hia-sinna kahujuukselisi pead.

Kuid Karoline ja Boula puudusid, wõi ma ei tunnud neid.

Kas nad olidki siin?

Min täis ükshinduse spleeni. Läksin puhweti ja jöin-jöin... weel ja weel... Teised tantsijad, minuga oli ühes aga mu piiritu kurbus ja tõstis klaasi, kus hiilgas wiiu kui purpur kristallis.

Uki kuulsin oma taga mahedat heli:

„Kas te joote sellest ametist=peefrist nektari wõi falerni?“

Ma pöörasin ümber. Ma nägin Karolinet ja Boulat kui kaht pilwe läbi joobumus=udu. Nad olid rüütud walgeisse tuunikaisse, wäiksekaustalised rinnad all punaseid linte, peas sädelewad diadeemid, filme ees mustad masked. Nad olid nii üksteise jarnased, kui peegeldoks üksteist wastu nägematu is peeglites. Kuid ma tundsin siiski Karoline ära ta wõrdlus=lausjes. Ma ütlesin:

„Ma jöin nektari, mu Muusa!“

Karoline wastas:

„Drakel ennustas meile ammugi Djiris=templis maskepalli.“

Ta ulatas mulle graziöösis poosis käe, waadeldes mu otša maskiaukude läbi filmiga, mis lubasid nii palju... nii palju... nagu jeda ainult Boula oli lubanud. Õnnest rõõmuwal südamel wiisin mõlemad saali. Karoline krüfanteemi=karwa siidituunika kahises mu kõrwus serawiimi tiibadena. Saalis palusin Karolinet tulla tantsima. Mulle näis, et keerlen planeedina lõpmatus sfääris, hoides oma kaaslast kui kottas Ganimesi. Nagu taks Walt Whitmanni fulli andumuse ekstaasis, nii keerlesime walsi elawana rattana.

Tol õhtul jõudsin järgmisele elutõe mõistmisele: Inimesed, olles maskideta, warjavad reaalses elus enam omi tundeid nägematu maski taha kui maskeerunult, mil lasewad sageli ahelast walla kõik esiagsed instinktid.

Sei Karoline näis nüüd wast mind nägewat: nagu ta oli harilikult kartnud mu kokkupuudet, nii püüdis ta minuga ühineda nüüd. Ta oli hulga enam awameeldunud tol õhtul, kui Poula kogu me tutvuse kstes, mil mulle ilmutas armastust igas liigutuses. Kuid Karoline ühtlustus minuga oli teine. Ja seda seepärast, et ma tahtsin teda. Võib aga olla seepärast, et ta nüüd, masi taga, julgus, mis oli mulle seda wõluwam, et tuli ootamata?

Tuhanded uinunud tundmused laulsid minus kui ööitid ärgates hommikul: ta on minu, ta armastab sind!

Me lahkusime pidult põgusi, jättes Karoline õe maskepallil saadud austaja hoolde. Väljas kallas öö planeetid ja linna pimedusega üle. Minult mõned üksikud laternad kumased kauguses kui õrnad liiliad pitkil warril. Siis istusime woorimehele. Sõitsime sihita. Aga kui Karoline jostas mulle kõrwu: „Osculare me!“ juudlesin teda ta soowil ja, julgudes ükslugu, käsiksin woorimeest sõita minu korteri ette.

Ihaldatu tuli minuga. Ülenesime kolmandale korrale. Nagu kuldse elu uksest awanesid mulle, kui lasin teda oma tuppä hilju. Astudes käärawast müra-stiia waihesse kambri, näis kui astusime Egüpti wai-kuse ja tarkuse ema Isisä rüppe. Ma süütasin ühe „alabastri-lambi“ — küünla. Wäike walgustuma wäri ses seintel.

Järgmisel hetkil wahwusin seewõrra, et külisin iharalt Karoline üle meelitusõnade topaasidega, berilladega, safiiridega. Soonis weri süttis armastuswiinast. Wõletasin ihaldatu filmi meeletute juudlustega. Mu käed ekisid ta frisuuri ketrusse, juustehoog mu sõrmi wahel tundus soe kui wesi. Ta ahta leha wäri ses mu läte wahel kui hirmunud lind.

Ja asendas meid tuhandele inele. Karoline heitis mu kallistustis oma rüü, nagu heidab puu lehed sügismarus.

Nägin teda oma ees süngis, nagu ei võinud kujutella ilal, nagu olin teda näinud ainult unistustis.

Ta õlad walendasid lumena mägede tipudel. Ta jalad olid õrnad kui õied; nois hiilgas pikkade roosa küünte emaal fastepisaraina roosatawail õislehil. Ta käsiwarte kulbne karwandus oli kui Gibanoni poolelõunene taewas. Ta filmad olid kui ukked, mille taga fogu elu saladused.

Waatafin hämmastanult.

Ta oli süngis mu ees kui ilus ohwrienne altariil. Tundsin end ta jumalana.

Weetšime selle öö küünlatulufese kui ühendatud saatuse walgusel, maitstes kõiki armastuse saladusi, junes elujooki. Ta neitsilikkus oli mu käes kui lill, mis hommikuks lahtines. Suur oli meie aldumus. Kuid wõtsin teda maskeerituna: uskusin maski taga teda õieti wõitmat.

Meid petab elu igawesti, ka siis, kui elame — nägemustis.

Hommikul äratašid mind kirikutellade kaebused seina taga; oli pühapäew. Päikse kulbne walgustuma langes läbi siidieiede afendel mu taaslase peale. Mass oli weel ta näol. Siis wõtsin hilju noa oma riiete taskust, soowides lõigata katki paelad, et waadelda ta nägu. Miks pidi ta mind häbenema peale selle öö? Müüd, kus me küllastunud andumusest?

Tegin nii.

Kuid kargasin, ponnahtasin. Näis, nagu oleks pandud kuum raud mu kõrwale süngi. Ah, see oli pettumus, wiirastuslik pettumus! Mu kõrwal lamas Boula, ei Karoline... Wõi oli see miraash, hallutsi-

nahkoon? Ei... Seal oli Boula — proosa, kes
must hajutas iga kujutluse eeterlikust luulest — Karoli-
neist. Kui vastik näis ta nüüd!

Mu unistused kadusid tõuswana auruna, lagunesid
kui tolm tuulepuhanguil. Tundsin, kuis mu näole lan-
ges kurbuse ilme kui Korintheta hammaste wari. Mu
süda peksis kui lõhkemisel. Tõusin süngist, kus see,
keda olin tegu öö kirgede ekstaasis süleldanud, näis
nüüd inetuna fuuriana, kes mult rööwinud mu pühai-
mad tunded, kallistused, juudlused—kõik, mis võib üts
armastaja annetada ihaldatule.

* * *

Lõpetan oma miniatüürse pettumus-romaani.
Pealgi ei ole ma näinud sest saadik õekseid. Olen
hakkanud vaatama sest ajast elu peale läbi teise
prismi, nähes kunstis maskeerunud elu. Ja nii wõerastaw,
kui see näib, tegi jeda kõik naine, kelle huulilt
nõrgus wale kui salamandri huulilt kihwti, naine, kes
peitis maski taha tõe, nagu peidab pilw päikese.

.

Punane mäss.

Suuleteerde sündides pöörles, weerles, lihutas hull halle tolmurattaid tagasi, punane auto edasi. Ülal siinkjas taewas lagus tahkjas pilwestik kui pelutud pagew lambakari. Mõlemil pool maanteed jookstes kuldne wiljawäli kui rügement põgenemaid sõdurid, pead ees.

Kangel ees paisus linn, mille kuldseid riste ja pisse torne piiras wabrikuforsinate tahmunud küünal-dewõru, mis suitsedes otsesui walasid taewa hõõgumate aäside ees töötajate werb. Üle linna hiilgas kuldseis walgusewarjundites päikese kuldkiireline pärg.

Schoffer, kel kui awiaatoril tuhkrune müts kalmudeni, kust algasid hiigla-prillilmad, mis katsid näo lõuani, istus rahulikult, filmi pööramata radiaatorilt, otsesui toulter wenes. Tema taga istus mugawasti suur, tülse, aumäärikas isand omas läies prestiišhis. Isanda raswanenud põskede kohal, mis rippnesid kui lats linnapugu, sãbeles lame õlgkübar kui teine, taewast maha langenud, wãtke päike. Ta oli rüütud üleni walgesse sumirüüdi, hambus tosfaw meriwaigusti figarpits, sumitluse nõõpangus punane liik kui pokaal täis punast likööri.

Sõitis miljonäär Esko, kes rahaasjus mõitnud võrratu seisukoha ilmasõja aegu, mil tõstis raha raudkappi kui hargiga heinu latta. Nüüd mõlus teda lõbus elu oma epikuurilikkusega ja ta armastas hullustavaid sõituseid hullival autol linna ja suvituskoha vahel.

Esko nõjas enda loia kogu hästi istmele. Ta paljastas pea; tulid esile harjasjuukied. Ta mõtted koonesid. Ta nõtkus auto tõukujist. Tõusis üles sinjas suitsuspiraal, mida tuul lõhki käristas kui lindi,andes tüki sinna-tänna.

Esko mõtiskeles. See shoffer oli väärt, et teevõtta miljonäär Eskot. See ei juhtunud kunagi, nagu eelmine — kelle wiskas Esko autoist välja kui kõlbmata, wettinud sigari — auto sinna, kus mõiks trehwata töölise leske, kelle lapse sõitis wigaseks Esko. Ta nagu haistis, kus mõiks trehwata naist, kellega kartis kokkupundet Esko. Sest kus see naine iial Eskot nägi, seal arwas õigustatult anda teotust talle kõikide ees. Ta tõstis rusikas käed, kus wangis wiha, mis paaritud kättetasu soowiga, Esko poole ja karjus, et see rahaga ära ostnud seaduse. Sest kohus oli tunnistanud tühjaks ta nõudmise, saada Eskolt wigastatud lapse eluaegse ülalpidamise raha.

Sõimelda miljonäär Eskot kõikide ees, see oli teotaw!

Shoffer andis ohwriannet hiirõidu jumalale. Mõõbanesid tulisel ajal: heinamaa, mille roheline koputasiid niitjad kõlata wikatitega, kuldne leiwawiir, majad ja oliiwised metsad. Autoga lendas mõidu kimalane, kuid wõhis ja jäi maha. Tuulekabi löi nina bensini lõhna. Gemal aga paisus, kaswis graniidist, klaasist ja rauast linn.

Auto suundus lähemale haamerdawaile rauatehastele, kus forjinaist roomas taewasse mustadena madubena tööliste wiha. Auto kihutas ruuludes mööda tehajisi, kus mühises sees kui tuhat töötawat westikwi, jättes mälestuse Eskole, et seal töötab ta waenlane. Auto kihutas kaugele waesuse ja mure linnaosades, alewimajusti, millede ees mänglesid lapsed poris, lapsed, kahwatud ja elatud kui sündinud firstus, kui kaswanud hana warjus.

Auto kihutas puhudes kontr-trambooni mööda wafjali portaalest. Auto kihutas südalinna, kus woolas tänowate kanaalides elu kui sogane wesi. Mängis polkat tänowa orkester: telegraafi harasfõrmed tõmbasid kandle keeli, helisesid trammide trianglid, wilistasid piitsflöötid, löid labjad tänowate asfalt-barbaane, põrisesid weowanrite lamedad parwed.

Esko lasi pidada talweforteri ees. See oli uhte maja, ilustatud suurepäwaste farüatilitidega. Ukse awas majahoidja, hall ja küürus kui sammeldanud känd. Nähes härrat, paljastas hõbejuukselise pea.

Esko astus sisse. Ta käis läbi kõik maitsekalt siustatud toad, saalid, kus peeti talwel Bõrgu tsaari pidusid. Kroonlühtrite klaaspulgad, mida piisid päikese sajad kürenõelad läbi, hiilgasid kui wäikesed seitsme-wärwilised wiferkaarid. Kujud nurkades olid tardunud onis poosides. Beatas pildi ees, mis kujutles purpurmantlis kuningat troonil — spealuude kahjal, mille õmber kaswis hull kihwtiseid mandragoore. Nägi, et oli puudutamata hull iluasju ja muid mööbleeritud tubade aknessuaare.

Esko telefonis suwimaija abikaasale, siis lahkus majast. Ta tegi linnas mõningaid ostmisi, sõitis

ringi ja tundis isu hästi serweeritud toitude järgi, mida ei wõi soada paremaiski restoraanides. Rästis sõita tagasi. Jäi maha Jüdalinna kaass. Möödanefid alewid, wabrikutööliliste kasarmud. Piginefid tehased. Wabrikutorud üürgasid pöriinal, taletades meele hiiglaparmude leude.

Esko märkas äkki üllatult: Iginewa rauatehase ees mustas inimrühm, lehwisid punased lipud kui werised loidud, lauldi rewolutsioonilisi laule, hakkas autole wastu liikuma mais, must kui tindiwoolus.

See ei wõi tähendada muud kui streiki, mõtles Esko. Ja nüüd tuleb kahtlemata leff, kelle lapsest ta üle sõitnud. Leff töötab sees tehases, sest lord õhtul, mööda sõttes siit kui töölised õhtunefid, oli naine äsfitanud töölisi ta peale. Esko pääsis kimirahelt auto kiirejalgsuse tõttu. Ta sõitis sest ajast peale ainult sel ajal siit mööda, kui teadis, et töötasid töölised sees wõi olid juba kodus. Kuid täna oli streik. Ei, nüüd ei wõi ta sõita mööda siit mingi tingimisel.

„Tagasi, kuulge, Teie, tagasi!“

Oli hiljanenud Esko hülle: nagu maruhoost ajus auto ruitudes tööliliste jekka, jäädes peatama wabriku wärawas, kandes siina otsekui rikkuse lekastuse, orjade iidoli Mammona. Pidi miski juhtunud olema, sest Schoffer largas maha, wahtides autot eest ja alt. Töölised aga, mustab kui tushijoonistused albumis, waatafid waenulikult, ähwardusilmel. Paljud jäid waatama siia, paljud ähinesid linna minejatega, läbi-segi hüüdes:

„Maha raudsed wäärjumalad!“

„Maha kapital!“

„Küllalt oleme olnud härgadets rufaste ifete ees!“

„Küllalt oleme annud jõudu!”

„Küllalt oleme saanud tasuks nälga!”

„Elagu vabadus! Maha rikkad! Maha rikad!
Maha rikkuse jumalad!”

Esko tundis, kui oleks see kõik sihtitud talle. Ta istus kui tulistel sütel. Ta kõrvalestas hakkasid kord-
korralt punanema, ikka enam ja enam, paistes lö-
püks kui fals punase ninarätiku nurka. Ta oleks ei
tea mis annud, kui oleks kaugel siit. Milliseid looge-
musi ei saa veel näha miljonäär Esko.

Esko suur loogu pööris täies laiuses väite-
schofferi poole ja karjus sellele kõrvu:

„Mis on juhtunud? Miks ei sõlba edasi?”

Schoffer karjus vastu:

„Korporaator on wigastatud.”

Tööliste võru ümber tõmbus ikka loomale.
Teiste seas eraldus naine, kelle lapsest sõitis üle mil-
jonäär Esko. Ta nägu, mis oli hall kui hapnikus
lestud tsinkplate, muutus vihasti punalaiguliseks, aga
ta ilmarais öökulli filmis hakkasid hõõguma punased
sõed. Ta tungis auto poole kui kottas, kes valmis
kargama saagi peale.

Jõudnud auto juure, peatas üht ja teist töölisi,
näites Esko poole oma luiste näppudega. Võttes
hirmsa seisangu, paljastas hambuta suu, milles otse-
kui leivakoorigate viilib hambad maha raspeldanud,
ja karjus:

„Vaadake, seltsimehed! Kuulake, seltsimehed!
Näage seda rikkuse jumalat seal! Kes see on? Miljo-
näär Esko! See on see, kellest olen kõnelenud teile!
See on see, kes oma rahaga ära ostis õiguse!”

Kuule, rikkuse jumal! Verehigiga olen õlitanud
su raudseid liikmeid — masinaosid! Beriste pisaratega
olen nutnud su ülekohtu üle! Ole neetud sa, rikkuse
jumal! Ole neetud sa, waematute were, töörajate higi
joojal! Kõikide nimel, feda wigastafid, kõikide nimel,
feda orjastafid, kõikide nimel, feda wägistafid, — ole nee-
tud, ole neetud, ole neetud igawest ajast igawesti!”

Ta peatas, hingeldas ja jatkas:

„Seltfimehed, andke neile surmahoopa, kes meid
teiwa asemel söötanud surmaga! Seltfimehed, wisake
tuld nende jängidesse, külige katku nende tubadesse!
Seltfimehed, andke talle kiwidega, wasaratega! Andke
talle!”

Esko lihawais kõrwus kõmisesid need sõnad sõja-
trummi äikestena. Ta kõneles midagi enese waban-
duseks, kuid ta sõdetu kõne oli kui segane lipp tuules.
Maine äsfitas wahetpidamata; wiha lajastus tööliste
seas ja lagus kui katk. Lõpuks pühkis wiha ähwar-
dused, sõnad nõudsid tegusid.

Seal-teal ümber kuulbus:

„Maha miljonäär Esko!

„Löögem teda koerapiitsadega!”

„Löögem wasaratega puruks ta pea kui pähkli!”

Esko oli meelegeitel. Oli wõimata nende sõnade
usutamuses kahelda. Ta tahtis olla siit kangel, kau-
gel. Ta elu trestes olid wõidelnud ta olemise eest
teenijad, palgalised, aga wõitluseta elu ei loo kangelasi.
Ja kuigi osutas wäliselt külmapawerelisena, küsis hiiski:

„Kas on siis tõega lõpnuud kõik? Kas pole min-
git wäljopääsu siit, kus ta saatus tuhande käes kui
põlew küünal, mida wõib häwitada kerge puhumisega?”

Kas ei ole mingit väljapääsu siit, püsirohu aidast, kuhu wisatud löömas wihatungal?"

Ägedad töölisel lähenesid, sirutades käsi. Kammutaw filmapill.

Auto sõitis ühti täiel ajal edasi nõorsirgel teel. See oli wiimne moment. Taga kuulidus wihaseid sajatusi, wandeid, needeid. Kuid mõnikümme meetert edasi kihutanud, jäi auto seisma uuesti. Töölisel hüüdsid wõiduhüüet; üks oja eraldus linnaminejaist ja hakkas tulema auto poole, wihane kottkannaine ees.

Shoffer wopsas autoosi uuesti wälja, waadeldes autot ülalt ja alt läbi sädelewate prillklaaside; lõpuks hüüdis ehmatusest pool surmud Esko poole:

„Wiga on ahelais wõi tsilindrites.“

Need sõnad langesid Esko aiju kui julatina. Ta oli enda kinniwõustus kindel. Oli otsas pääsmine. Seisuford läks talumatumaks.

Wõis ta aimata, et jaawad ta olemise filmapille nöelama farnased jaatuslikud ootamatused? Do, taewased wõimud, miks te ei hoiatanud, et sattub wäljapääsemata seisuforda miljonäär Esko!

Esko waatas tagasi hirmunult. Kottkannaine lähenes kõigi ees, sirutades Esko poole käed kui wihane madu harase keele. Tema taga terve malew mustades ja finistes tööpluusides inimesi. Üks piff noormees, talle nina punas peedina, haaras wilkalt maast kivi ja wiskas auto poole. Tema eeskuju matkised leised. Wastu autot ja üle lendas kiwirahke.

Esko oli kõssi tõmbunud, pannes küünarpead põlwile, põsepugud lihawaile käsile. Ta oli kahwatu kui seisaks surm selja taga.

Shoffer kargas all kiwirahet platsi. Esko julgus:

ootustäht lõi uuesti sirama. Ometi kord! Si isal, ei ial saa ta unustama schofferi teenusid!

Zootustäht siras ainult weidi aega. Wihane karje huulil, märkas Esko: auto hakkas liikuma tagasi, vastu wihasi märatsewale inimrühmale. Töölised karjusid:

„Dömmake ta wõlla!“

„Wõtke teda raudsete pihtibe wahetele!“

„Wirutage ta suruiks kiwidega!“

Reegi hoiatas:

„Arge loopige ilmasüütaid: schoffer on niisama-fugune proletaarlane kui meiegi;“

Siis karjuti looris:

„Püüdke teda elawalt, et me wõikime ükskhaawal murda ta liikmeid ja heita neid jõõdaks koertele!“

Auto oli juba tagaspidi jõõdnud ühna tööliste ette, kes olid jätanud järele kiwide loopimise ja olid walmis kargama autosse.

Esko nägi juba oma suure lagu tajutumalt maas, kuna töölised tallasid ta korjust; ta rõõgataski juba nende all surmahetkluhes. Ta nägi, kuis naine lõikas läbi ta kõri, kiskus noaga südame rinnust ja wiskas nälginuile jõõgiks. Esko sulles filmad. Ta nägu oli halestetan. Ta ootas, kuis haaramad ta liigetesi kinni raudsed käepihid, kuis pigistawad teda kontideni küüte nõelad. Kuid see jäi tulemata.

Auto wõnkus, wankus. Uwas filmad. Auto tuias rügades edasi noolfirgel teel, kus asetjes ühel pool wersta pikkune plank, teisel pool lage plats.

Esko laiale lamedale näole langes rõõmu mulje. Ta oli pääsenud! Oli waba! Wõis jälle tunda lõbu kuldsest päikesest, sinisest taewast, laiadest wäljadest, loogu

eneise olemisest, milles peitus ta elu mõte ja sihi saavutus. Mõis jälle tunda ihade magust värinat, we-repblemisi.

Auto lendas paarsada meetert ja jäi peatama pautudes kui sada püssi. Siis waikis, aga waikas oli õudne kui surma kuristit.

Kaugel taga kuulbus tume loha, nagu oleks kishisenud kihwtierilaste parw. Tööliste rühm marunes weel enam, pidades seda mängu enda narrituseks. Schoffer istus paigal, liikumata.

Esko pööris ta poole oma suure lameda häälega:
„Zumala nimel, mis see lõil tähendab?“

Schoffer sõnas tumedalt:

„Ei ole teha enam midagi — bensiin on otsas.“

Esko tundis nõrkust kogu omis liigetes. Ta sai meeletuks wihast. Kuid tal ei olnud aega mõelda Schoffert lohakuse pärast, kui oli waja mõelda, kuis pääseda. Sest töölised ligenesid uuesti autole, karjades wihasemalt kui kunagi, tõstes rusikaid ägedamalt kui kunagi. See liginew inimrühm oli hirmus kui kiskja looma werised hambad.

Karata wälja autoist ja pageda jalgi? Kuhu? Paremal pool takistas pagemist hüglaplant, millel ei wainud lõppu, pahemal pool asetnes lai lennuplats. Neid oli wõimata kasutada, sest lahjunud töölised oleksid oma pikkade peente koibadega peagi Esko kannul. Samuti oli wõimata parikaduseerida autos. Mis teha? Mis teha?

Esko ksis filmad pilutlesid ringi meeleheitel. Pääsmise lootused warisefid koftu. Kuid äkki pööris Schoffer näo Esko poole ja ütles talle terawalt oisa waadates:

„Ma päästan Teid, kui annate kümmetuhat marka.“

Esko hüüdis otsekui päästeankruust sinni haarates:

„Ma annan Teile viisteist, kakskümmentuhat marka, kui mu päästate. Kuid mul pole kaafas enam kui mõni sada.“

„Mul kaafas vekslipaber,“ sõnas Shoffer, „kirjutage alla tindipliaatfiga.“

Esko suur kogu kõhles. Ka see Shoffer, nähes, kus ta nõrgem koht, andis loogi omalt poolt. Ta vaatas umbusaldavalt Shofferi poolkaetud näkku. See mees, kelle käes ta elu ja surma võtmed, kelle käsu all ta saatus kui auto tormas, näis ta meelest erafordne kaval. Milline see tõhus põhjus, millega teda vabastab?

Siis lõi pilgu tagasi, kus juures pisenesid ta raswanenud silmad tahets joonetest. Vihased tööliised lähenesid karjudes: „Mistu, rikkuse jumal!“ Vihane naine läis nende ees kui saja vihase läe ja pea tehaatumud hing.

Esko näo üle läis värin kui käib värin üle wetepinna lähenewa jüllooni eel. Ta tundis soonis were tardumust. Siis asetas kuldraamidega prillid ninale; viimased jäid värisema kui parru liivab. Võttis plitatsi värisemal sõrmil, asetas taskuraamatu põlvile ja pani peale vekslipaberi.

Shoffer dikteeris, et miljonäär Esko maksab kakskümmentuhat marka kirja ettenäitajale.

Kuid Esko miivitas. Lõpuks ütles, maadeldes üle värisemate prillide:

„Noh, päästke mind!“

„Andke weksel jüia!“

Esko kõhles weelgi; tas kõneles wäitekaupmees.

„Kuid . . .“

„Andke jüia weksel!“

Esko waatas tagasi. Inimesed liginesid pahendeliselt mühawana lainena, niska liikuwusega kottasaine kõige ees kui wedur, et wüia rongi kättetasu jaama, transport rongi, mis wedas eluraskuste koormat . . . Beetninaga tööline eraldus teistest; ta filmis lõomasid weretawad wärsutõrwikud.

Esko andis weksli shofferile. See kargas wälja autost, lähenedes wastu töölistele. Ta wehtis kättega ja kõneles midagi, mida kuulda wõimata. Beetninaga tööline tahtis läheneda autole, kuid teda lutsus tagasi wanem tööline, kordine kui surm. Lõpuks kuuldus wäikus, kui peaks soatus ise aru, kas jälgida teda wõi mitte.

Esko püüis autos põõsuwal jüdamel, seirates meetinglasi aineti üle ninale ununenud läikwate prillide. Ta teadis, et on kaalul tema elu ja surma küsimus. Iga hetk näis talle pikk kui igawik. Iga minut suri ta sada surma, tundes juba oma jüdamelööki waenlase raudsete sõrmi wahel.

Wimaks tuli tagasi shoffer. Tööliised jäid paigale, nende seas wihane naine. Shoffer kargas tagasi autosse ja . . . ja pani auto liikuma, kui oleks ta üleni benjiinist.

Auto tuias kui tuul, lendas kui nool. Esko ei waadanud kordagi tagasi, pidades meeles Loti naist. Siis hakkas tundma wihha. Ta nägi end petetuna, narrikesena. Kuid ta taltsutas end. Kui aga auto kaugele surma hädaohust, polnud piiri pahesumijel.

Etis pettis schoffer wälja tahal. Ta waletas aia-
sult, et otfas bensin. Milline häbemattus! Milline
kurjus!

Soowides olla selle mõistatuse Edüüp, hüüdis
Eslo mahwunult:

„Wõllarook, mis tähendas see mäng, see pettus,
mis oleks läinud maksma mu elu?“

Schoffer tasandas auto käiku, pööris rattunub
näo Eslo poole ja kõneles:

„Oleks saanud wigaseks peksetud tööliste pooli
Teid, ei oleks tahju sest kellelgi; Teil on wara ja tee-
riijaid, Teie elu oleks kindlustatud surmani. Kuid teine
asi selles peab töötama päewad läbi mehaanilisena au-
tomaadina. Ja sest mõistite Teie ainfsama parema tu-
lewiku lootuse — lapse. Ja oli Teil häbemattus wõtta
adwokaadi, et ära osta lohtunille, seadust. Seft ad-
wokaadi wõtmisega osfite ära seaduse. Siit mu toi-
minguplaan. Mina petfin Teid, püüdes kinni juhust,
lui auto omawolikiselt streikijate seas peatas. Edasi
aga waletasin, et auto wigastub, et otfas bensin.
Sest... sest ma sain Teid seeläbi panna seisuforda,
mis sundis Teid maksma lesele ta õiglase nõudmise
.... Seda sundis mind mu südametunnistus....
Intmesed kumardagu ainult oma hinge seadust, hinge
kohut, jumalat....“

Schoffer peatas, tasandas weel enam auto käiku.
Eslo kuulas üllaltult; siis hüüdis läbemattult:

„Ja seda kõnelete Teie, schoffer, petis, kes oleks
wäärt lasta panna ahelaisse! Pidage meeles, see ei
ole jäänud nii, luit Teie ei anna tagasi weksli.“

„Kes olete Teie?“ hüüdis schoffer mõtkikult. „Te
olete usfi jälq liival, mida aegade marutuuled puhu-

mad olematuks . . . Ma andsin weskli sellele, kel oli õigus jeda jaada, — wigastatud lapse emale.

Tean, et mind peetaks petiseks, Teid õigeks. Kuid pidage meeles: ma petsin Teid, kuid jätnu puhataks, sest mu pettust kroonib heategu. On ju olemas ilmas süütegusi, mis õigupoolest heateod. Kõike jeda mõõndes wõin kinnitada, et Teie, keda mõistab ostetud seadus õigeks, ei wõi öelda omale: mu südametunnistus on puhas, ma ei ole teinud halba inimkonnale! Kumb on teega suurem süütegija, kahjulikum inimkonnale — kas mina, kes petsin, et aidata waest, wõi Teie, kes ostis seadust, et wõtta abi õnnetuks?"

Schoffer peatas jälle, aga Esko hüüdis:

"Tont wõtku, mis läheb Teil korda Teie wõõralese advokaadiks hakata?"

"Nad pole sugugi mulle wõõrad," sõnas Schoffer. "Ühine waesus ja puudus ühendab inimesi nagu ühine hädaoht . . . Kuid armake ise, mul on naine ja wiis last . . . Ma ei suuda aidata neid kõiki, keda tallab põrmu rikkuse jumal . . . Pealegi on wigastatu emal peale wigastatu veel neli last, kelledest tulewikus wõiks tulla kasulikud kiwikandjad ühiskonna hõonele . . ."

Esko hüüdis wahetele:

"Pidage . . . Ma ei mõista, mis sunnib Teid sellesse mängu omi kaarta heitma! Das see naine Teie tuttam?"

"Tuttam . . . uilkana küll, kui ta teab, et ma pole Teie teenistuses . . . Taewas hoidku, kui tal oleks aimust, et teenin Teid, despooti, türanni, fisis . . . fisis ei tohiks ma oma jalgagi tema juure tõsta . . . Ma ei oleks ka Teid teenima tulnud, kuid mind sunnis paudus . . . Ja jeda, et ta mind uskis ei tunnub,

wõlguen sügawale mütsile ja prillidele, ja et ma kunagi pole läinud ta juure ses Shofferi hallis kuuks."

"Bidage!" hüüdis Esko uuesti: „Kes on siis Teile see naine?"

Shoffer vastas:

"Ta on... ta on... mu ema..."

Esko leenis tummunult pehmele istepadjale. Ta ei kõnelenud sõnagi. Minult tundis, kuis ta aju pilvestikku walgustas teadwuseäike.

Auto lendas edasi, ifka edasi. Teeäärjed pöösad teerdusid ringi kui madalad nunnad tumedais rõiwis. Nõrelised puud laotasid rohelisted käed, haarasid kinni üksteisest ja mängisid ringmängu kui preilid rohelistis tuunikais....

Sõitsid wastu talunikud üleni hallis tolmujahus. Duli wasta lambakari; autot nähes tõusid situd teerajal üles omil faunijalgel ja seadsid walmis sarwed, et anda tunda sarwehoope pealetormawale röökiwale härjale.

Auto lendas awateel edasi, ifka edasi, nagu tagaetuna julma saatuse tulesi ja mõõgasi.

1919.

Mirdipärg.

Gühja hoovi kattis kuu-lina hõbetude. Raagus hämardus. Pilved keerutlesid meeletus tahtsus kollase tsitronkruu ümber. Maru huilgas wilinal kui tuhat piitsa, wingus kui koer, haistes surma. Üksitud puud talu ümber nutsid ja hoigasid ahastuslikus walus, surmaeelset meeleheitel. Aga talust, mille aknad täis kollast kuma, kuuldus sumin kui mesilaste tarust.

Leeno astus kest hoowi hülliwail sammel, õhetawail põsil jääne sügistuule suudlus. Ta nagu ujus kuu sulahõbedas. Ta põski puudutas tuule tiib.

See oli lühike, kondine, kärjitu liikumusega wana-piiga, kelle pikeril tahwatu nägu kumas kui kütüla lõke, kelle juuksed õlekarwa. Ta näis hergawas pulmarüüs paberlillena, mis wõetud wast kapi otjast ja mille pealt wast maha raputatud tolm. Teda kutsuti Sibahundiks naabruskonnas, sest igal pool, kus ta läis, jätsid ta sõnad kui kiffja looma hambad, maha jäljed; sest kõigile näis, et ta kannab hundi nahka, mille peal teotama rõweduse märgid.

Leeno waatas ümber. Silmis — laugused. Ta mõtted uppusid unistuste uttu. Kuskiit laugelt kuuldus koera hange. Tuul mängis löötsapilli, joostes jäneje-

kiirul, aga põludelt tuli niiske ja joobnud leht, otsekui
õlle leht pulmalaualt. Kuu pistis uina uuesti. pilvi
wahelt wälja kui häbelik külaneid kirikus uue siidiräti
wahelt. Kuu kutsus ja hüübis, kutsus kuhugi, sinna—.

Leeno südames nuttis kurbus, leinates minewikku,
lõius walu ta rinda raudse sõrmega. Ta ruttas eemale
pulmamajast, et olla üksi. On olemas pidupäivi, mis
lõubks ühele, kurwastuseks teisele. Ja tema oli wiimas-
test. Sest ta on wanapiiga, kellele ei põle kunagi enam
elu pidutuled!

Leeno mõtiskelles oma elu, mis weeres ühes
teistega kui üks ratas all hiiqlarongi — teel, mis pole
lõppu, ja tuletas meele oma lapsepõlwe... Mäletas
larjapõlwe, foolipõlwe, neitsipõlwe... Mäletas, kuis põ-
les teiste neibude neitsilikkus, au iha-tuleriibal, kuna
tema jäi poistele kinniseks kui rusikas, kinniseks kui
lahtilöödmata sillenupp.

Kuid aastad pubenešid ühes hammastega suust
ja aeg wõttis ta nooruse, mis näis lõpuks kui saugete
aegade muinasjutt, kui unistuste uni.

Wast nüüd märkas ta, et ta kaasaegsed weidud,
kes ei teeldunud, olid mehel ja õnnelikud. Ja tema
oli üksi iflagi weel! Teised armastajid, olid õnnelikud!
Minult tema oli kui haud, mis ärawannutud, kui katku-
haige, kelle juurest taganeti! Ja ometi ihkas ta tema
mirdipärga, emadest, ešemadest päritud komet!

Sest päewast peale, mil Leeno märkas, et ta on
wana, sündis muutus ta elus. Ta sai õelaks ja pahur-
raks. Ta jättis sageli toad koristamata, fernud ja
wiisitud küürimata. Kui flis ema ohkas ja isa sõimas,
hakkas ta weel wihasemalt toole tõugates, lausse pu-
rustades, utsi paugutades tööle, ja ta hing näis kwi
hiiqlapõld, kuhu ei suuda küliba headusseemet keegi.

Ta ei seltsinud teistega, elades üksinda. Aga kui ta läks siiski kuhugi pulma või pidule, siis jels, et teisi üksteise vastu hiiwata, et tallata kellegi noore neiu walgeid piduringi mustats või tallata kellegi noore naise pidurüü peale leemelauusi ümber nagu kogemata.

Nii ta lonkis ka süia pulma, kuna nooremad neid oma peiupostega sõitsid kiriku uhkelbes. Kui üksinda oli ta pulmamajas, pidulauas! Ja ka nüüd, mil teised tantsiwad rehalas, oli ta kõigist unustatu, kõigist mahajäetu. Ja ometi iklas ka tema tantsida üks-kaks-kolm, üks-kaks-kolm! Ah, ta oli hüljatu, hüljatu orb!

* * *

Seeno kuulis äkki samme. Ta fargas kiwilt. Ta nägi lähenemat inimkogu. See waarus ta lohale... Seeno tundis selles ära Billi-Heedo, kes oli ilus ja noor poiss, keew kui jää. Nüüd oli ta aga wiinalõbusas tujus: ta laulis laulu lõbust, wehkides kätega kui aerutaja mõladega.

Heedo haaras iharalt Seeno õlast finni, õeldes pehmelt:

„Sind otsisin, Seeno!“

Seeno imetles:

„Mind? Mis minust tahad?“

„Muju tahan.“

Poiss kallistas piigat. Ta jile otsaefine läitles luuwalguses kui märg põllukiwi. Siis suudles. Ja kõik see oli nii lohutaw, nii troostline!

Poisi suudlus oli kuum kui tuli, piiga wastusuudlused kui wihma jänunew põuane maa.

Seeno surus end mugawasti poisi vastu, lükkas selle otsaefiselt junstetuka eemale nii õrnalt kui

haigetalitaja, kes haawa puudutab. Siis ei maatanud õnn talle otja tarretanud ilmel! Siis oli keegi, kes teda tahtis!

„Lähme sinna aita, Leeno!“ sojistas pois. „Meid ei eksita keegi — loositakse mirdipärga rehalas!“

Leeno kehast käis läbi imelik tujse. Ta tõmbas enese krapsti lahti poisi käte wahelt. Seal loositakse mirdipärga, ja tema on siin! Võib olla, saab ta ise mirdipärja? Ja seega ühes lootuse, saada mehele sel aastal! Ja kes muu teda wõtaks, kui mitte lahke Billi-Heedo?

Heedo kutsus:

„Lähme, Leeno!“

Hulk aega oli Leeno kahewahel.

Ta pähe tekkis kummaline mõte. Ta läheb ja wõidab pärja. Siis tuleb ja on Heedo oma. Ta saab lapse ja Heedo wõtab teda. Kes muu peaks teda siis wõtma?

Leeno pööris poisi poole:

„Dota mind siin, ma tulen kohe.“

Siis ruttas pulmamaja poole; pois wandus ta taga. Tuul kiskus juustehapseid ta otsaesiselt. Ta astus põksuwal südamel rehalasse.

Uga ülal kuu kutsus ja kurtis, hüüdis ja nuttis...

* * *

Leeno näole langes walgustuma, näole, kuhu oli jäänud püsima päiksekuld kollasena päiwitusena. Ta õlekarwa kollased juuksed olid kuhjunud kes pealage kui istuks seal kollane fanaarialind, pea tiiva all. Ja nii näis, kui krooniks lehestunud delust pühawaim linnukese näol.

Poisid oldi rehalast wälja aetud. Tüdrukud hoid-
sid ebelalt üksteise käsist finni, olles ringi ümber
mõrsja. Leeno seltsis teistega. Ta luges igauhe näolt,
et lootus pärga saada soendab nende rindu kui päike.
Ah, kuis lootis igauks, et kaswawad lootusseemneist
loftawad lilled!

Leeno waatas oma põlewate hundi silmega, kuis
seoti walge sibe mõrsja filme ette. Siis hakkasid tüdru-
kud käima lauldes ümber mõrsja kui elaw karusell;
igauhe pill wiibis mirdipärjal, mis näis mõrsja käes
kui roheliste tulufestega põlew kuninglik kroon. Igauks
neidudest tegi, nagu tahaks hoida kõrwale, kuid et pärg
ahwatas igauhte, siis tükkis igauks mõrsja ligemale.
Ja et Leeno ihkas pärga kõige enam, siis astus ta
öelalt teiste saabaste peale, tallates nende warbakäsku,
jalapuhmi, müksates neid küünarpeadega, lootes pärga
lootufeta ootuses.

Weel pidas jaatus oma otsust kaalul.

Äkki tundis Leeno omas peas pärga. Ühel hoobil
oli niidetud ta sees kurbus õnnesündmuse sirsbiga, aga
ta hinges sulas ühte närwide ja were magus joobu-
mus.

Wast nüüd oli ta saawutanud selle, mille poole
kõik ta elu juured olid tunginud! Wast nüüd ei kahel-
nud ta õnne usutawuses!

Leeno langes istmele, pööramata tähelepanu ümb-
ruse peale. Ta tundis pea kohal nagu kellegi õnnis-
tawat lätt, nende juuste kohal, mis ei olnud iial pun-
dutud meeste walelikkuist suudlusist joobnustawail õil.
Ta tundis end wäärtuslikumana kui teised, kes olid ilu-
sad ning head, kuid ometi ei saanud pärga. Kuis nad
teda kadestawad!

... Ja tõega nägi tol hetkil öel, wana ja pentsiil
Zeeno ilusam, noorem ja hardam kui kunagi...

Ah, see pärg oli juba osake täideläinud igatsusest,
mis põles ta hinges walusana tulukesena! Teadku ta
teised seda, teadku ta Heedo! See pärg peab olema
päikeseks ta teel, mis wiib teda sinna, kus ta armas-
tuses leiab oma täiusi!

Zeeno astus hoowi. Hoow oli pimedusega kattu-
nud. Kuu oli pilwe warjus. Raugel hulufid koerad
huntidena. Ta lähenes aidale, liikites kõrwu.

Zeeno wõttis pärja peast ja suudles, joobnud
waimustusest, kallates suudlusega oma hinge suudelda-
wasse ainesse. Hõbesed õnnepärlid weeresid filmist pär-
jale.

Kuu ilmus jällegi; ta näis tormawate pilwede
seas kui õrn ema kesk hullawaid lapsi. Ta rohetas kuma
langes piiga walgele rüüle, nii et see näis kui meri-
rohust.

Kuu kutsus ja kurtis, kuu nuttis ja kurtis...

Zeeno lähenes aidale. Eks läinud täide ta loo-
tus, et saab pärja! Eks lähe täide ennustus, et saab
mehe! Ja kes oleks see muu, kui mitte Heedo, kes
suudles teda wast nii õrnalt!

Wida üks oli poekwile. Siin nad pidid tohtlema.
Zeeno awas ukse wärisewail sõrmil ja häälis:

„Kallis Heedoke, ma tulin!”

See lause oli kui igatsus, mis lendas laialilao-
tatud tiibadel wastu armsamale, aga hääles uhkas talu-
tüdruku looduslik wärskete lillede ja rohtude õrnus.

Seal huulbus poisi huulilt kui põlguse mustem
wäljakeibe:

„Too ju Libahunt“.

Ja siis kuulbus lustaf kassiknaer, teraw ja kri-
giseu kui saeks kaks saagi naela.

Leeno tundis, kui oleks teda hammustatud konti-
dent. See naer ja Sibahundi nimetus oli suurim teo-
tus, mis ta kuulnud ial. Ja lootus, õnn ja igatsus
langes selle teotuse tõulel kui tuum sawipott käest, et
puruneda kildudeks. Taamaal, pulmamajas undas aga
wiuli kaebus ja löötsapilli kilje, mis nuuksus ja nut-
tis kurbemalt kui kurbus.

* * *

Leeno taandus aida juurest ikka kaugemale, ikka
kaugemale, nagu unes, nagu palangus. Nagu südame
peale, nii oli kõigile poole heitunud must sügisöö wari.
Ja Leeno läks ikka edasi, ikka edasi, üle põldude, üle
wäljade, aasade. Ta jalad nagu eranesid maapinnast ja
ta hammustas omi huuli, hammustas neid werde. Aga
ta mõtted, ta teewad tundmused hangusid kui rasw.

Leeno ruttas ikka kaugemale, ikka kaugemale,
walust ängis rinnul. Teda kandis kui sügismaru. Ta
pages kõigist. Kuis oli ta äkki lainenud unistufist!
Kuis irdus ta kõigist lootufist! Kuis olid warisenud
kõik ta igatsused! Ta teadis uinult üht, et kõik oli
pettumus.

Leeno südames nuttis kurbus, nuttis põrguwalu,
leinates minewikku, mis oli kui lilled, mis kunagi
enam ei õitse, mis oli kui furnu, kes kunagi enam ei
ärta. Kogu ta elu oli olnud wäär, olles kõigile kiinne
kui lillenupp! Aga nüüd, kus ta tahtis maitsta elu,
kus tahtis juua jänunewail huulil elumahla, nüüd, kus
ta tahtis saawutada oma naiselikuse sibi — sünnitada
lapsi, oli ta wana ja keegi, keegi ei kalla enam uut

elu andavat mahla ta huulile. Ja need teised, kes elujaanu oma werega olid kustutanud, need teised, kes jalge alla olid tallanud mahatõugatud kõlblase Wäärjumala, olid õnnelikud, õnnelikud, lõigates oma istutatud eluseemnete külvi!

Nagu ei wõi kõdunew kasw head mahlakat wilja anda, nii ei wõi temagi elust tulla enam midagi head.

Leeno tundis meeletu waluga, kuis ta filmist piiskus pisaraid. Ah, iga pisar oli lill, mis oleks wõinud õitseda, iga pisar oli langew täht, mis oleks wõinud sinitaewas sirada! Ei iial, ei iial saa ta juua sigiduse kuldkarikast eluwina! Ei iial saa ta rõmmustelega kuuemana test mänglewaid pilwelapsukesi, panes ühe pea oma rinnale, silitades kulblokilisi juukseid!

Ja Leeno wõttis mirdipärja käte wahela ning kiskus tükkideks küüntega, hammastega, pool nuttes, pool naerdes, ja wiskas tükid laiali. Ja tal näis, nagu oleks see ta purustatud hing, headus, au, mille purustatud osi ta ammu endas kannud, kuid mida endast eemale heidab wast nüüd. Ja talle näis, et heidab endast mahatõugatud jumalate ohwrianni.

Leeno pööris palge kuu poole, jookskes üle wälja, nuuksudes kui lõigist, lõigist hüljatu orb.

Kuu ülal aga kutsus ja hüüdis, kutsus ja nuttis, nuttis ja kutsus kuhugi, sinna. —

Vibahunt jookskes üle wälja ja hulus.

Hulus.

1919.

Sõjapageja.

See oli ilmasõja ajal wagunis.
„Aha, Teie olete liig osawõtlik minu kohta!“ ütles minu wastas istuw naisterahwas. „Ma pean Teid tõega pisarsilmil tänama mind oma juure, kupees- se, kutsumise eest, — olen ju waene priipiletiga sõjapageja, kelle koht kolmandas klassis, olgu need nõnda täis, et ei mahu sisse... Kui keegi peaks tulema, siis ütelge, et siin ei ole waba kohta, wastasel korral ei wõi ma Teile enesest midagi jutustada: mulle ei meeldi paljude ees wõtta tatte enda südamel haawadelt. Kas Teie ei wõiks sulguda aken? Tänan! Kui tore maas- lik!“

Ma paistsin siis Teile nii kahlane, et minu lange- mise põhjust soovisite teada? Kas olen tõepoolest sar- nase wälimusega? Kas olen tõmmanud silme alla Leichneri musta grimmiga liig tugewad jooned? Miks Te naerate? On korrald ära mu frisuur? Wõi on kõrwaäärjed lofid läinud wälja? Pean vaatama peeglisse... Aha — wäga hea!

Kes olid minu isa ja ema? Mis selle peale wastama pean? Usun, et nad olid inimesed nagu

teisedki ja paremad ega halvemad mitte sugugi. Isa oli suur talu, aga mitte punast krossigi raha; kõik hõssetulek läks võla tasumiseks. Isa oli wali wanamees, äge ja nõudlik. Ema aga lühike ja pak, kes ilma nägi ühe silma ja teise musta plaastriga. Urwan, et see plaaster ema kulme ehtis isa nõudlikkusest. See olin aga harilik maaplika ja seepärast võite mõista mu hariduse juurust. Kõik mu haridus seisab ses, et mõistan oma emakeelt ainult; niisama ka lugemist ja kirjutamist. Küll mõistan ma ega end ehtida! Ha-ha-ha!

Ma elasin jüüta neitsipõlme oma wanemate juures, oodates meest, kui algas sõda. Tuli hirmus aeg: pagemine. Ma ei taha Teile seda jutustada, usun, et ajalehtest küllalt selle kohta olete lugenud. Meie ofitsime wanematega piletid pealinna, et mitte sõita kuhugi, kus meil ei tuleks leida tuttavaid eest, vaid nälga. Pealinnas olid meie kaugelt sugulased. Algul oli täitsa imelik suurlinnas; olin hädaohus iga silmapilk oma elu eest, et mitte auto või tramwai alla sattuda. Mis aga meeldis mulle, oli see, et seal keegi sind ei pane tähele.

Isa ja ema ofitsid mingit teenistust, ühes nendega mina, mida aga võimata oli leida rohkesti sõjapõgenejatega täidetud linnas. Et wanemal halb oli kauemat aega sugulaste juures elada, siis hakkasin lõunat tooma sõjapagejaile abiandmise komitee köögist. Praegu ei julgeks seal seista, käes supikauss, nagu siis, olgugi et olin tol korral aus naisterahvas... Sulga inimeste pärast tuli järke oodata seal alati tänaval sabas.

Teatud ajal seistes uulitsal, hakkasin tähele panema üht meesterahvast, kes käis iga päew samal ajal

sealt mööda. See oli noor meesterahvas, arvatavasti mõni kauplusfell või agent. Ta oli umbes kolmekümneaastane, nagu teiegi, musta werd, läherte juuste ja suurte pruunide silmega. Mu tolleaegse waate järel otsustades oli ta korralikult riides.

Ühel päeval, kui olin jällegi oma harilikul supiootel, puutusid me pilgid wastamisi. Ta pilgutas mulle filmi, mis aga ei meeldinud mulle. Kui ma olin supi kätte saanud ja uulitsale astusin, ootas ta mind ja hakkas kõnelema.

„Teie olete sõjapageja?“ küsis ta taastundlikult.

„Jaa,“ wastasin.

„Kas teie lubate oma kandami, või mis teil seal on, mu kätte?“ küsis ta wiisakalt. „Ma saadan teid koju.“

Ma olin näinud, et noorherrad naisterahwaste asju kandsid, kui nad käisid seltsis, seepärast andsin supikausi, mis rätiku ja paberi sees, tema kätte. Kui me olime käinud mõned sammud ja jõudsime ühe uulitsa nurgale, lõi ta, nagu kiinitas, kogemata kausi vastu nurga puruks. Ma olin väga kohkunud ja kurb selle üle, aga ma ei aimanud siis, et tema tegi seda meelega, milles olen nüüd kindel.

Ta lubas osta kohe uue kausi ja lutsus mind sööma ühte söögimaija. Mul tulid isa ja ema meele, kes pidid jääma täna söögita, ja ma avaldasin seda talle salgamata. Ta naeris, ostis uue kausi ja me läksime ühte kõrvalisse söögimaija. Ma kartsin sinna minna küll, aga kartus nälja eest sundis mind ometi seda tegema, pealegi ei olnud ju ses mingit paha.

Meie söime, jõime ja kõnelesime. Meesterahvas hakkas meeldima mulle. Lõpuks laskis ta uude kausi portsjon praadi ja suppi pauna, mida ma võisin wita

wanematele. Ma tänasin ja olin rõõmus koju minnes et olin saanud ühe tuttawa. Kodus imetlesid wanemad väga maitsewa söögi üle, mis sugust nad ei olnud saanud ammu. Ma seletasin ära neile asjaolu. Nad said seda kuuldes furjaks ja käskisid temaga mitte euam tegemist teha; olla ju teada, mis linna noorherra d tahavad.

Järgmisel päewal tuli tema jälle minuga. Et ta oli väga meeldiw, siis ei suutnud ma seda uskuda, et tal mu wastu wõis walmida mõni halb plaan. Ta saatis mind sel ja järgmistel kordadel koju — ja nii tuligi, et me saime Liffa tuttawumaks ja tuttawamaks.

Uhel päewal said wanemad kirja, milles teatasid tuttawad, et nad meile hea koha muretsenud, kuhu peaktime sõitma koha, kui ei taha jääda ilma. Wanemad rõõmustasid selle üle väga, pealegi liikusid jutud ringi, et pealinnast saadetakse wälja kõik sõjapagejad. Ja mis olekski nad seal teinud, kui edasi jääda wõimatus oleks — nad olid ju talupojad.

Ma kõnelesin sest oma sõbrale. Tõtt ütelda, tundsin hirmu mõtte juures, et peaksin lahkuma temast; olin ju armastama hakanud teda. Ka ei awaldanud ta peale see teade nähtawasti head mõju: tal oli nuffer nagu ja ta awaldas mulle oma armastusi. Ta lubas mulle koha muretseda, kinnitades, et wõimata lahkumine. Kui õhtul wanematele teatasin, et ei taha ära sõita, siis said nad väga nukraks. Siis waletasin, et mul juba teada koht, kuhu paari nädala pärast wõin minna teenima. Selle ajaga, lootsin' on armsam mulle juba muretsenud koha.

Suure arupidamise järele heitsid wanemad wiimaks nõusse, kuna nad käskisid oma sugulast mu üle

walwata, et ma lähets tõesti koha peale ja mitte üle-
hüte. Nad sõitsid warsti ära ja ma jäin pealinna
läsi.

Nüüd aga ütles mulle armsam, et minule wõi-
mata kohta muretseda seepärast, et ma ei mõista teha
midagi: toatüdrukus ma ei wõida hakata, sest kunagi
ei ole ma sakste toas olnud; föögitüdrukus ammugi
— talutüdrukuna ei mõista ma kokakunsti. Ma sain
aru, et oli põhjendatud ta arwamine. Nüüd ostis ta
mulle uued riided, sest muidu oleksin teinud talle häbi, kui
ta minuga kokku sai. Reid lasin puiklemata osta.
Kellele naisterahwale ei meeldi ilusad moodsad rii-
ded?

Et mul wõimata sugulaste juures kauem olla,
siis pidin heitma wiimaks tema ettepanekuga nõusse,
kui ta mind ühe mööbleeritud tubade wäljajüürija wana
naisterahwa juure käskis ajuda elama, kus ta mu eest
lubas senikaua maksta, kuni leiame midagi paremat.
Arwatamasti oli sugulastel hea meel, et lahti said
ühest söödikust, olid nad ju ise waesed inimesed, kes
igapäewasest tööst elasid, kuna kõigi tarbeainete hinnad
hirmsa kiirusega tõusid.

Nüüd hakkas mu armsam iga õhtu mu juures
täima, kuna ta minu wastu end muutis: ta lubas
mind omale naiseks wõtta ja tegi mulle kõiksugu ette-
panekuid. Ma palusin teda omale kohta tuulata, aga
sest ei tulnud midagi wälja, ta tahtis ju mind meele-
ga panna halba seisukorda, et ma sunnitud oleks pain-
duma tema tahtmiste alla. Siis aga uskusin teda; ta
oli mu wastu hea ja ütles alati: mis jaoks ma ennast
waewan, kui ta wõtab mind omale?!

Kord tuli ta mu juure hästi rõõmsas tujus ja
ütles, et ta wõitnud wõiduloosi pileti läbi suure summa

raha. Ta finnitask, nagu oleks pannud kõik selle võide-
tud raha mu nime peale riigipanka, mille saan omale
siis, kui andun temale. Mulle paistis see asi natuke
kahtlane, aga kui ta tõega riigikassa hoiuraamatu tas-
kust võttis ja ma sealt lugesin oma nime, ei kahel-
nud enam asja tõsiduses. Ta jeketask nüüd, et tema ei
saa raha, vaid mina oma passiga. Raamatu peal oll
viistuhat rubla, mis näis mulle suur summa ja mil-
lega meie midagi kasulikku peale võiksime hakata, kui
tema mu ära võtab.

Barsti peale seda tuli ta minu juure kurva
teatega, et peremees lastnud teda lahti ja et ta nüüd
halvas seisukorras, ühtlasi mõista andes, nagu võiksin
mina teda seki päästa. Ma olin seega nõus, tema aga
seepärast mitte, et ma teda ei armastavat. On ta selle
ohvri toonud, siis võin seda tunna ka mina. Ta näha
ses ainult mu armastuse suurus, kui andun talle. Kui
ma teda ei armasta, siis ma teda ka päästa ei võt :
ta ei võtaks kunagi minult passi, et minu raha omale
tarvitada.

Ma armastasin teda, seepärast olin väga kurb.
Muid oli väga halb, et ta mu ettepanekut vastu ei
võtnud, vaid mu armastuse suurus näha. Ma
järeldasin sellest, et ta mind armastab tõsiselt ja nägin
omakord tema armastuse suurus. „Kas ma siis olen
tõega pime?“ küsisin eneselt. „Ta on ilma kohata, peab
minu eest maksma, kuna, võib olla, ise ilma öömajata
on? Ja mis keelab meid õnnelikud olemast?“

Ta tunnistaski minule mõne päeva pärast oma
maksujõuetust minu toa eest, et nälginud kaks päeva ja
et mulle raamatu tõi, kuna ise ära sõidab; olla võit-
mata siin linnas edasi elada, kus ma piinata teda oma
külmutusega. Tal oli tõega välimus kurb ja pisarad sil-

mis. Ma tundsin ta vastu halastust, tehes omale oma waljuse kohta etteheiteid. Kui ta siis raamatu minu kätte andis, olin täitsa liigutatud. Mul oli nüüd nii-palju raha! Ja kes meid paari astumast teelab! Usaldab tema mind ja on seda teinud minu heaks, siis ärgu mõtelgu, et ma tema raha tahan! Ma andsin talle raamatu tagasi ja sain tema omaks...

Ja imelik! Järgmisel päeval tuli ta mu juure teatega: ta olla uue koha saanud ja ei tarwike seepärast kohe wõtta raha wälja.

Ta käis nüüd iga õhtu minu juures, ilma et pulmades midagi kõnelema oleks. Siis aga hakkasid ta käigud harwenema ja ta muutus kurjaks ja halvaks. Kui ma talle tegin etteheiteid, sai ta hoopis wihaseks, mislas raamatu mulle vastu nägu ja läks, lubades mitte kunagi enam tagasi tulla.

See oli hirmus õõ; ma nutsin kui hullumeelne. Ah! Kui walus see oli! Ärge waadake nõnda imelikult mulle otjal! Iga fõrd, kui ma seda ööd mäletan, siis tulewad mulle pisarad filmi... Ma nutsin sel ööl hirmsasti ja pidin raamatu puruks kistuma, kui mulle meele tuli, et ma nüüd olin üksi wõõras linnas. Ma tänasin Jumalat, et ta mulle rahaga oli seda tasunud, sest muidu oleks minu saatus — uulitsanaisterahwa saatus.

Aga järgmisel päeval tuli mul mõtte, et ma tema juure peaksin minema ja talle oma seisukorda teatama, sest... sest... Kas ta siis tõega nõnda kõlwatu on ja mulle seda rahaga tahab maksta?

Mul läks korra tema aadressi saada. Otsisin maja üles, kus ta elama pidi ja kõlistasin. Reegi wanapoole naisterahwas awas ukse. Nimitasin oma armsama nime.

„Ah, mu mees!“ ütles naisterahwas ja palus mind oodata.

„Oh, Jumal! Nüüd olen hufas!“ hüüdsin mõttes. Mu ees pööris kõik ringi. Mu filmist purskasi pisarad ja ma pidin maha langema. Kui ma toibusin, nägin oma ees võrgutaja vihast nägu.

„Kas sul sellest vähe on?“ küsis taja, selle peale aga karjus ta waljusti: „Mis te siit otsite? Siin ei ole hulgemise paik! Seal on üks!“

Ja tõukas mu uulitsale.

Ma seisin hull aega ukseel, enne kui mõistsin, kus olin, ja läksin siis aegamööda koju.

Nüüd järgnesid kurvad päewad. Ma ei käinud kusagil, istusin ainult nurgas ja nutsin. Ühel päeval teatas korteri perenaine, et mul maksta kuu üür. Talle öeldud, et nüüd mina ise pidada oma eest maksmat ja et mul raha on.

„Kui hea, et mul raha!“ mõtlesin ja läksin panku.

Andnud raamatu ja passi panga-ametnikkele, nägin, kuidas need suured filmid tegid ja mind waatama hakkasid kui imelooma. Siis tuli minu juure teegi punase näo ja finiste prillidega vihase waatega ametnik ja küsis:

„See on Teie raamat?“

„Ja“, vastasin.

„Teie ise forjastite selle raha ja töite panku?“

„Ei“.

„Aha — Teie saite kellegi käest tingitud?“

„Ja.“

„Aga see on ju mõlstitud.“

Ma waatasin talle imestanult otja. Siis aga sain kõigest aru ja hakkasin nutma.

„Kuulge!“ ütles kurja, punase näoga ja hea sü-

damega ametnik. „Sarnaseid asju on ennegi ette tulnud, kus süütud inimesed on pidanud finni istuma, uskudes teiste ausameelsusesse... Ma arvasin kohe. Täna õnne, et linnawahhi järele ei saadetud... Raamatu võite laasa võtta ja hoolega järele waadata, et teineford jälle pettuse ohwriks ei langeks.“

Kui hirmus! Kes oleks seda uskunud?! Mis pidin nüüd peale hakkama? Kes maksab võla perenaisele? Sugulaste juure ei või minna, sest et nad seda võisid märgata, mida kõige rohkem kartsin.

Läksin siis endisesse korterisse tagasi ja kõnelesin perenaisele terve loo. Ta ütles, et see midagi ei olla, kui aga teeksin tema nõu järele. Ja seda ma tegin.

Mul ali võlgu perenaisele, aga et seda tasuda, siis tõi ta ühe wanaherra ford minu juure ja kästis mind tema vastu olla hea. Ma põgenesin sugulaste juure. Paari päewa pärast tuli perenaine sinna järele, lubas tõsta hirmust kisa ja kõik sugulastele ära rääkida, kui ma tagasi ei lähe ja oma võlga ära ei tasu. Seda veel waja! Naisterahwas ohwerdab ennem kõik, kui ta aga seal ennast ausana wõib esitada, kus ta seda omale ette wõtnud olla. Mii palusin teda siis waikida ja läksin röömuga. Mõguses tõi ta mulle herasid, siis aga hakkasin käima ise „jahil“. Ühe päewal kukkusin politseisse. Kui seal selgeks tehti, et ma mitte ausalt elaw sõjapageja ei ole, waid oma ihuga kauplen, siis anti mulle käst linnast lahkuda...

See on minu lugu. Kui hea, et meie ainult lahkeksi siin oleme! Teie lubage mulle ühe paberossi! Tänu asemel suudlen Teid selle eest...“ 1916.

